

# Türkiye

*Kararlı Demokratlar mı Yoksa  
Coşkulu Milliyetçiler mi?:  
Yol Ayrımında Türkiye Gençliği*

2024



## Yazarlar

Demet Lüküslü ve Begüm Uzun

### FES Gençlik Araştırmaları hakkında

Gençler nelerden korkuyor ya da nelerden umutlu? FES Gençlik Araştırmaları; iklim krizi, eşitsizlikler ve pek çok yerde toplumların yaşlanması ve demokratik gerileme ile karşı karşıya kalan ve hızla değişen bir dünyada, genç nesillerin toplumlarının gelişimini ve kişisel geleceklerini nasıl algıladıklarını araştırıyor. Amacımız, gençlerin yaşam koşulları ve değerlerinin arka planında siyaset ve demokrasiye dair görüşleri hakkında bilinçli tartışmaları teşvik etmektir. Buna eğitim, istihdam ve hareketlilik, aile ve arkadaşlar ile genel tutum ve algıları gibi temel konular da dahildir. Bu kritik konulara bakış açılarını anlamak için 14-29 yaş arası gençlere odaklanmaktayız.

**FES** 2009 yılından bu yana dünya çapında çok sayıda gençlik araştırması gerçekleştirmişti. 2024 yılında, diğer Güneydoğu Avrupa ve Merkez Doęu Avrupa ülkelerindeki gençlerle birlikte Türkiye'deki gençlerle de anket yapılmıştır.

Yönetici özeti	4
Kilit noktalar	6
1. Giriş	8
2. Yöntem	9
3. Temel demografik özellikler ve eğilimler	10
4. Gençler ve eğitim	13
5. İstihdam ve hareketlilik	16
6. Aile ve gelecek planları	19
7. Genel değerler, tutumlar ve algılar	23
8. Siyasi tutumlar ve katılım	27
9. Demokrasiye yönelik tutumlar ve "öteki" algısı	35
Sonuç	38
Referanslar	40
Şekiller	42
Yazarlar hakkında	43

# Yönetici özet

**2024 Güneydoğu Avrupa Gençlik Araştırması, çoklu krizler çağında, yani aynı anda birden fazla krizin yaşandığı bir dönemde, bölgedeki gençleri anlamak için önemli bilgiler sunmaktadır. 2024 yılı çalışması, Türkiye'nin incelenen ülkeler arasına dahil edildiği ilk çalışmadır. Türkiye'nin çalışmaya dahil edilmesi sadece karşılaştırmalı analizi güçlendirmeyi değil, aynı zamanda Türkiye'deki gençlerin bölgedeki akranlarıyla bazı önemli ortak sorunları paylaşırken, bazı kendine özgü tutum ve değer yönelimlerini de ortaya koyması nedeniyle daha fazla tartışma ve araştırma için kritik yollar açmayı da amaçlamaktadır. Türkiye'de yaşları 14 ile 29 arasında değişen (tümü ülkede yerleşik) 1233 gençle temsili bir anket gerçekleştirilmiştir. Mülakatlar 9 Şubat 2024 ve 25 Mart 2024 tarihleri arasında, Türkiye'nin güneydoğusunu ve Suriye'nin kuzeyini vuran 6 Şubat 2023'teki yıkıcı depremlerden bir yıl sonra, 14 Mayıs 2023 Cumhurbaşkanlığı ve genel seçimlerinden sadece birkaç ay sonra ve 31 Mart 2024'teki yerel seçimlerden hemen önce gerçekleştirilmiştir.**

**1.** Türkiye'deki gençleri tartışırken, ebeveynlerine ve eski nesillere kıyasla daha kentli ve eğitilmiş olduklarını akılda tutmak gerekir (anket katılımcılarının yaklaşık % 70'i kentlerde yaşadığını ve % 74'ü örgün eğitimde olduğunu belirtmiştir). Eğitim istatistikleri eğitimde (yükseköğretim dahil) önemli bir kitleselleşme olduğunu gösterse de Türkiye'nin NEET (İngilizcesi ile Not in Education Employment or Training/ne eğitimde ne de istihdamda olanlar) sayısı hala son derece yüksektir ve cinsiyet bu payda önemli bir rol oynamaktadır. Gençlerin % 15,4'ünün şu anda herhangi bir eğitim kurumuna kayıtlı olmadığını ve istihdamda yer almayan kadınların oranının (% 18,7) erkeklerden (% 12,3) çok daha yüksek olduğunu görüyoruz

**2.** Eğitimin kalitesinden duyulan memnuniyetsizlik – çalışmaya dahil edilen birçok ülkede ortak olan bir eğilim – Türkiye'deki gençlerde yaygındır. Genel olarak, yüksek eğitimliler eğitim sistemi hakkında en eleştirel ve şüpheli olanlar olarak görünmektedir. Ancak Türkiye için istisnai bir sonuç, eğitimde yolsuzluk algısının diğer ülkelere kıyasla düşük olmasıdır. Eğitimin kalitesiyle ilgili tespit edilen sorunlara rağmen, Türkiye'deki merkezi sınav sistemleri – hem lise hem de üniversite girişleri için – gençler arasında eğitime erişimin adil olduğu algısı yaratıyor gibi görünmektedir.

**3.** Türkiye'deki gençlerin yaşam memnuniyeti ve gelecek beklentilerinin yanı sıra korku ve endişelerine ilişkin sonuçlar bir hayli endişe vericidir. Türkiye'deki gençler araştırmanın diğer katılımcı ülkeleri arasında en düşük yaşam memnuniyeti düzeyini sergilemektedir: Türkiye'deki gençler on yıl sonraki kişisel gelecekleri konusunda en kötümser olan gençlerdir, ayrıca ülkelerinin on yıl sonraki geleceği konusunda da çok olumsuz düşüncelere sahiptirler (ki bu konuda Yunanistan'daki gençler de Türkiye'deki gençlere benzerlik göstermektedir). İşsizlik ve toplumdaki eşitsizlikler Türkiye'deki gençler için başlıca endişe kaynakları olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, iklim sorunları özellikle en genç yaş grubu ve kadınlar için endişe verici olarak algılanırken, genç kadınlar toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık ve şiddet konusunda da büyük endişe ifade etmektedir. Genç kadınların, genç erkeklere kıyasla bireysel veya ülke genelindeki her (potansiyel) sorundan daha fazla kaygı duyduğunu belirtmek gerekir. Bu sonuçlar, Türkiye'de siyasi otoritelerin yanı sıra sivil toplum örgütlerinin de gençlerin psikolojik dayanıklılığını artırmaya yönelik sosyal politika ve projelere öncelik vermesi gerektiğini göstermektedir.

**4.** Türkiye'deki gençlerin artan korku ve endişeleri "ülkeden gitmeyi/çıkışı" en uygun seçeneklerden biri olarak görmelerine yol açmaktadır. Türkiye, ankette (Kuzey Makedonya ve Arnavutluk'tan sonra) gençler arasında göç etme arzusunun en güçlü olduğu üçüncü ülke olarak ortaya çıkmaktadır.

**5.** "Çıkış" en uygun seçenek olarak görünse de, Türkiye'deki gençlerin (Yunanistan'daki gençlerle birlikte) bölgedeki akranlarına kıyasla siyasetle daha ilgili olduğunun altını çizmek önemlidir. "Kişisel olarak siyasetle ne kadar ilgilisiniz?" sorusuna "çok ilgiliyim" ve "çoğunlukla ilgiliyim" diyenlerin oranının Yunanistan'da (% 36) ve Türkiye'de (% 33) en yüksek olduğunu görüyoruz ki bu oranlar elbette tüm genç nüfusa kıyasla düşüktür. Benzer şekilde, "Siyasi bir görev almak ister miydiniz?" sorusuna verilen yanıtlar da Güneydoğu Avrupa bölgesindeki gençlerin önemli bir yüzdesinin bu soruya olumsuz yanıt verdiğini göstermektedir.

Bu soruya "evet" diyen gençlerin oranının en yüksek olduğu ülke Türkiye'dir (% 42), onu Romanya (% 37) ve Karadağ (% 33) takip etmektedir. Türkiye'deki gençlerin siyasete olan yüksek ilgisi ile birlikte düşünüldüğünde, Türkiye'deki gençlerin bölgedeki akranlarına kıyasla siyasete daha ilgili olduğu sonucuna varılabilir.

**6.** Türkiye'deki gençler yurtdışında yaşamak istemekte, ancak ülkedeki mültecilerle ilgili güçlü olumsuz görüşlere sahip bulunmaktadır. "Çok fazla mülteci" gençlerin en büyük korku ve endişesi olarak ortaya çıkarken, ankete katılanlar aynı zamanda göçü önümüzdeki on yılda ülkenin karşılaştacağı en büyük sorunlardan biri olarak ifade ediyor. Uzun süreli ve şiddetli ekonomik kriz, yetişkinliğe geçişi her zamankinden daha zorlu hale getirmiştir. Bu koşullar altında gençler, işsizliğin ve eşitsizliklerin kaynağı olarak ülkedeki mültecileri günah keçisi ilan etme eğilimindedir. Mülteci karşıtı duygulara paralel olarak, ankete katılanlar arasında milliyetçi tutumlar da güçlüdür. Gençlerin çoğunluğu ülkedeki "gerçek yerli nüfusa" öncelik verme eğilimindedir.

**7.** Türkiye'nin AB üyeliği süreci karmaşık ve gerilimlerle dolu bir seyir izlemiştir. Ankete katılanlar kendilerini Avrupalı olarak tanımlamıyor gibi görünseler de (gençlerin sadece % 17,7'si kendilerini çoğunlukla ve tamamen Avrupalı hissettiklerini belirtmiştir), Türkiye'deki gençler AB'ye yine de yüksek düzeyde güven beslemekte ve Türkiye'nin AB üyesi olması için güçlü bir istek duymaktadır.

## Son olarak,

Anketin hem ülkeler arası hem de Türkiye'ye özgü sorularından elde edilen bulgular, Türkiye'deki gençlerin demokratik haklara değer verme eğiliminde olduklarını ve baskıcı politikalarla endişe duyduklarını, ancak "ötekilere" – farklı etnik, dini ve cinsel kimliklere sahip gruplara – karşı daha zayıf empati ve hoşgörüyü sahip olduklarını göstermektedir. LGBTQIA+ kişilere karşı hoşgörüsüzlük konusunda geniş bir mutabakat olduğunu belirtmek önemlidir. Cinsiyet, yaş grubu ve eğitim seviyesine bakılmaksızın, anket katılımcılarının çoğunluğu LGBTQIA+ topluluğu hakkında olumsuz görüşlere sahiptir.

# Kilit noktalar



## Demokrasiye verilen destek, azınlık haklarının tanınması anlamına gelmiyor

Türkiye'deki gençler demokrasiye ve demokratik haklara büyük değer vermekle birlikte, demokrasiye duyulan saygı azınlık haklarının tanınması anlamına gelmemektedir. Gençlerin çoğunluğu, özellikle LGBTQİA+ kişiler ve mülteciler hakkında olumsuz duygular beslemektedir.

**% 56**

aynı cinsiyetten çiftlerin evlenme hakkına sahip olmaması gerektiğini düşünüyor



Türkiye'deki gençler AB'ye katılmak istiyor mu?

**% 57**  
Evet

**% 27**  
Hayır

## Türkiye'deki gençler kendilerini Türk olarak tanımlıyor ama AB'de bir gelecek istiyor

Kendilerini Avrupalı olarak tanımlamalarına rağmen, Türkiye'deki gençler Avrupa Birliği'ne nispeten yüksek düzeyde güven duymakta ve Türkiye'nin AB üyeliğini desteklemektedir.







## Ayrılma arzusuna rağmen siyasete katılıyor

Ülkeden ayrılmaya yönelik güçlü arzulara rağmen, Türkiye'deki gençler (Yunanistan'daki akranlarıyla birlikte) siyasetle en çok ilgilenen kesimdir ve siyasi gündemi yakından takip etmektedir.

**% 33**  
siyasetle çok veya çoğunlukla ilgilendiğini belirtiyor

## Derin memnuniyetsizlik ve geleceğe dair karamsarlık

Türkiye'deki gençler hayatlarından en az memnun olan ve on yıl sonraki kişisel gelecekleri konusunda en kötümser olan kesimdir. Özellikle işsizlik, toplumdaki eşitsizlikler, ülkedeki mülteciler ve iklim sorunları hakkında korku ve endişelerini dile getirmektedirler.

## Yükselen milliyetçilik mülteci karşıtı duyguları körüklüyor

Mülteci karşıtı duygular Türkiye'deki gençler arasında çok yaygın ve güçlüdür ve milliyetçi tutumların yükselişle beraber artmaktadır.

**% 34**  
altı aydan daha uzun bir süreliğine göç etmek istiyor

**% 47**

Türkiye'de sadece gerçek yerli nüfusun yaşamasının en iyisi olacağını düşünüyor

## Daha iyi bir yaşam için başka yer arayışı

Türkiye'deki gençler yurtdışında yaşamakişin de güçlü bir istek duymaktadır.

# 1. Giriş

**2024 Güneydoğu Avrupa Gençlik Araştırması, gençlerin yetişkinliğe geçişlerinin daha karmaşık ve zorlu hale geldiği çoklu krizler döneminde gençlik araştırmalarına önemli bir katkı sağlamaktadır. 2024 çalışması aynı zamanda Türkiye'nin incelenen ülkeler arasına dahil edildiği ilk çalışmadır. Türkiye'deki gençlerin bölgedeki akranlarıyla bazı önemli ortak sorunları paylaşırken aynı zamanda bazı kendine özgü tutum ve değer yönelimlerini de ortaya koymaları nedeniyle, Türkiye'nin çalışmaya dahil edilmesinin karşılaştırmalı analizi güçlendirdiğine ve daha fazla tartışma ve araştırma için kritik yollar açtığına inanıyoruz.**

Türkiye, büyük ve önemli bir genç nüfusa sahip bir ülkedir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun istatistiklerine göre (TÜRKSTAT, 2022), 2022 yılında 15–24 yaş grubunda 13 milyona yakın (12.949.817) genç nüfus bulunmaktadır ve bu rakam tüm nüfusun %15,2'sini oluşturmaktadır. Bu oran (% sil 15,2) aslında 27 Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkeden daha yüksektir, zira 2022 yılında genç nüfus oranının AB ortalaması %10,5 olup en yüksek oran İrlanda (%12,8), Hollanda (%12,3) ve Danimarka'da (%12,2) iken en düşük oran ise Bulgaristan (%9,1), Çek Cumhuriyeti (%9,3) ve Slovenya ve Letonya'dadır (%9,4).

Türkiye'nin mevcut genç kuşağı zorlu zamanlardan geçmiştir. Bir yandan, bireysel özgürlükler ve siyasi haklar üzerindeki artan kısıtlamalarla Türkiye'nin halihazırda kırılma noktasına ulaşmış demokrasinin erozyona uğramasına tanık oldular (Esen, Gümüşçü ve Yavuzylmaz, 2024). Öte yandan, gençleri mali açıdan güvensiz ve gelecekleri konusunda belirsiz bırakan ciddi bir ekonomik kriz yaşadılar. Küresel iklim krizi ve pandemilerin yanı sıra siyaset ve ekonominin çifte krizi, gençleri mental sorunlar, ekonomik belirsizlik ve siyasi baskı açısından daha büyük bir risk altına sokmuştur. Ayrıca, 6 Şubat 2023'te 11 ili vuran yıkıcı depremleri de yaşamışlardır. Anket sonuçları, bu risklerin Türkiye'deki gençler üzerindeki etkisini iyi bir şekilde belgelemekte ve aynı zamanda daha iyi bir gelecek için fırsatların altını çizmektedir. Türkiye'deki gençler pek çok şey başarabilecek kapasiteye sahiptir, ülkelerinin geleceği konusunda endişelidir ve demokratik norm ve değerleri içselleştirme yolundadır.

Son on yılda, Türkiye'deki gençler üzerine önemli tartışmalar yürütülmekte, gençlerin yaşamlarının ve siyasi davranışlarının çeşitli yönlerini ortaya koyan araştırmaların sayısı giderek artmaktadır. 2024 Güneydoğu Avrupa Gençlik Araştırması'nın önemi, sadece Türkiye'deki gençlerin kapsamlı bir resmini görmemiz değil, aynı zamanda bu resmi bölgesel ve karşılaştırmalı bir perspektifte görmemizdir. Türkiye'deki gençleri küresel, bölgesel ve ulusal perspektifleri bağdaştırarak analiz etmek, önceki bazı çalışmaların bulgularını teyit etmemize yardımcı olurken, gençlerin değer ve algılarında yeni örüntüler keşfetmemizi sağlıyor.

Anket sonuçlarının bu analizi, yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi göstergelerinin gençlerin tutumlarının ortaya çıkışını nasıl etkilediğine özellikle dikkat etmektedir. Farklı yaş gruplarından, cinsiyet kategorilerinden ve eğitim seviyelerinden gençler mülteci karşıtlığı, milliyetçi değerler ve göç etme arzusu gibi bazı kritik konular etrafında birleşse de, bu göstergeler gençler arasında bazı önemli farklılıkları vurgulamaktadır. Örneğin, en genç yaş grubu (14–18 yaş) nispeten daha ilerici tutumlara sahiptir; genç kadınlar geleceklelerinden daha kuşkuludur ve bireysel veya ülke düzeyindeki her sorun hakkında daha kaygılıdır; yüksek eğitimliler ise daha eleştirel ve kötümserdir. Sosyoekonomik farklılıkların yanı sıra bu bulgular, Türkiye'de gençliğin genel ve nüanssız bakış açılarıyla analiz edilebilecek homojen bir kategori olmadığını yeniden doğrulamaktadır.

Bu rapor, çalışmanın yöntemi ve örnekleme ilişkin kısa bir tartışmayla başlamakta ve ardından çalışmaya yansıyan temel demografik özellikleri ve eğilimleri tarifleyerek devam etmektedir. Bulguların tartışılmasına gençler ve eğitim ile başlayıp istihdam ve hareketlilik, aile ve gelecek planları ve genel değerler, tutumlar ve algılar ile devam ettik; siyasi tutumlar ve katılım ile devam edip son olarak da demokrasiye yönelik tutumlar ve "öteki" algısını özel olarak analiz ettik. Sonuç bölümünde ise başlıca bulgular ve bunların önemini vurguladık.



# 2. Yöntem

Ipsos, Güneydoğu Avrupa bölgesinde Türkiye'nin de dahil olduğu farklı ülkelerde temsili anketler gerçekleştirmiştir. Yaşları 14 ile 29 arasında değişen nüfusu temsil eden bir anket gerçekleştirilmiş ve mülakatlar Ipsos Çevrimiçi Erişim Paneli üzerinden Bilgisayar Destekli Çevrimiçi Görüşmeler (CAWI) ile yapılmıştır. Türkiye'de tek modlu Bilgisayar Destekli Web Görüşmesi (CAWI) kullanılmıştır.

Tüm ülkelerde (Türkiye dahil) yaş, cinsiyet ve bölgeye göre kota seçimi benimsenmiş ve tüm ülkelerde eğitime ilişkin ek yumuşak kota da uygulanmıştır. CAWI örnekleme, Ipsos Çevrimiçi Panellerinden yaş, cinsiyet ve bölge özelliklerine göre kota seçimi yoluyla çekilmiştir. Bu merkezi sosyodemografik özellikler önceden tanımlanmıştır, böylece bu özelliklerin temsili bir dağılımını elde etmek için davet e-postası yoluyla katılımcıları doğrudan hedefleyebilmiştir.

Türkiye'de 1233 gençle görüşülmüş olup, hedef kitle 14–29 yaş aralığındaki tüm Türkiye sakinleridir. Çevrimiçi anketler 9 Şubat 2024 ve 25 Mart 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma, Türkiye'nin güneydoğusunu ve Suriye'nin kuzeyini vuran 6 Şubat 2023'teki yıkıcı depremlerden bir yıl sonra, 14 Mayıs 2023 Cumhurbaşkanlığı ve genel seçimlerinden sadece birkaç ay sonra ve 31 Mart 2024'teki yerel seçimlerden hemen önce gerçekleştirilmiştir. Anketin zamanlaması aynı zamanda ciddi bir ekonomik krize denk gelmiştir (Demiralp, 2024).



# 3. Temel demografik özellikler ve eğilimler

Çalışmaya toplam 1233 genç katılmıştır. 1233 kişinin 631'i genç erkek (%51,2), 602'si genç kadındır (%48,8).

## Eğitim

Ankete katılan gençlerin %25'i "lisans öğrencisi" ve %12,3'ü bir lisansüstü programında (yüksek lisans veya doktora düzeyinde) öğrencidir. 36,5'i ortaöğretime (genel veya mesleki liseler) devam etmektedir. Başka bir deyişle, toplamda %73,8'i örgün eğitime (orta veya yükseköğretim) kayıtlıdır. Yüzde 6,4'ü başka bir eğitim-öğretim türüne kayıtlı olduğunu belirtirken, Türkiye'deki gençlerin %15,4'ü NEET (İngilizcesi ile Not in Education Employment and Training) kategorisine girmektedir, yani herhangi bir eğitim veya öğretim programına kayıtlı değildir ve istihdamda yer almamaktadır. NEET kadınların oranı (%18,7) erkeklerden (%12,3) daha yüksektir. Türkiye'nin NEET sayısının yüksek olduğu bir ülke olarak bilindiğinin ve cinsiyetin önemli bir rol oynadığının ve kadınların oranının erkeklerden çok daha yüksek olduğunun altını çizmek önemlidir (Lüküslü ve Çelik, 2022).

## Ebeveynlerin eğitimi

Gençlere annelerinin eğitim durumu da sorulmuştur. Anket katılımcılarının annelerinin toplam %30,2'si üniversite/lisans derecesine ve yükseköğrenime (yüksek lisans, doktora ve doktora sonrası dereceler) sahiptir. Yüzde 20,9'u üniversite/lisans derecesine, %8'i yüksek lisans derecesine ve %1,3'ü doktora veya doktora sonrası dereceye sahiptir. Annelerin %7,8'inin örgün eğitimi yoktur (veya ilköğretimi tamamlamamışlardır, yani ilköğretim diplomaları yoktur). Annelerin %22,4'ü ilköğretime sahiptir. Bu da gençlerin annelerinin neredeyse üçte birinin düşük eğitim seviyesine, üçte birinin ise yüksek eğitim seviyesine sahip olduğunu anlamına gelmektedir.

**%15.4** Türkiye'deki NEET gençlerin oranı: herhangi bir eğitim veya öğretime kayıtlı değildir

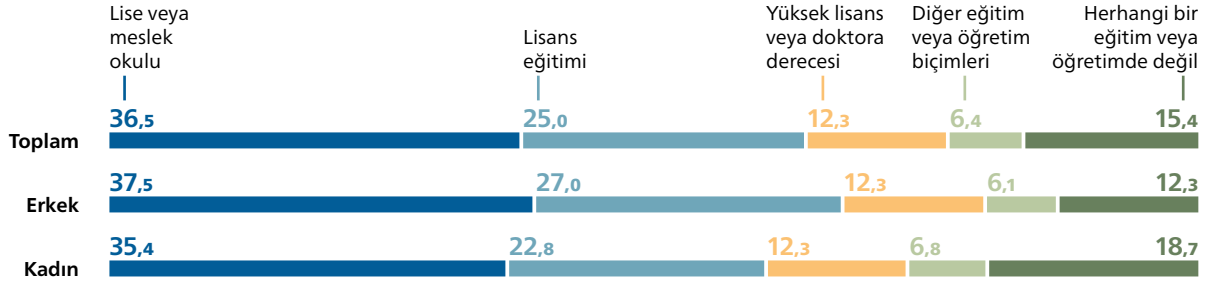
Annelerin %35,6'sı ortaöğretim (genel veya mesleki lise) diplomasına sahiptir: %23'ü ortaöğretim (genel) diplomasına ve %12,6'sı teknik/mesleki lise diplomasına sahiptir.

Araştırmamız, gençlerin babaların annelerden daha eğitilmiş olduğunu göstermektedir. Gençlerin babalarının %3,5'inin örgün eğitimi yoktur veya ilköğretimi tamamlamamıştır; bu oran örgün eğitimi olmayan annelerin (%7,8) yarısından daha azdır. Babaların %21,9'u üniversite düzeyinde eğitime sahipken, %10,2'si yüksek lisans ve %1,9'u doktora veya doktora sonrası eğitime sahiptir. Başka bir deyişle, babaların %34'ü üniversite ve daha yüksek eğitim düzeyine sahiptir (bu oran annelerde %30,2'dir).

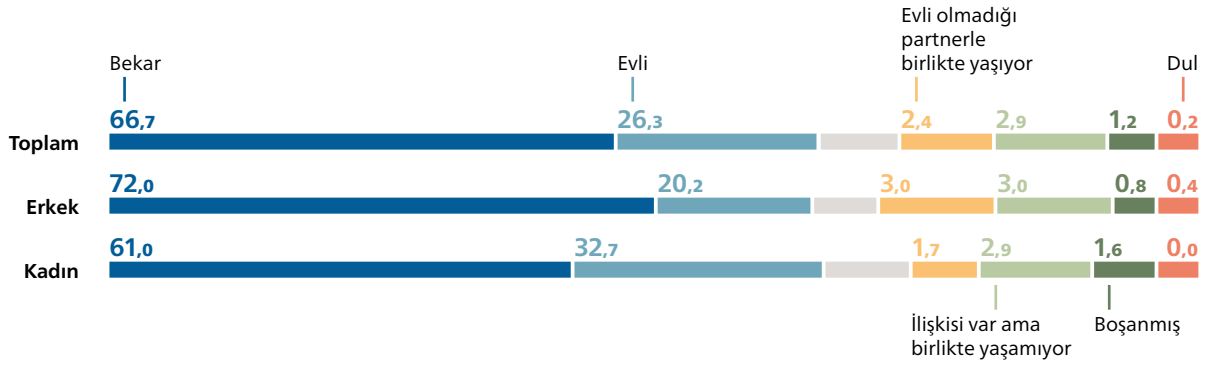
Ankete katılan gençlerin çoğunluğu bekarken (%66,7), yaklaşık dörtte biri evlidir (%26,3) ve sadece küçük bir azınlık (evli olmadığı) bir partnerle yaşamaktadır (%2,4). Evli kadınların yüzdeliği (%32,7), evli genç erkeklerden (%20,2) çok daha yüksektir.



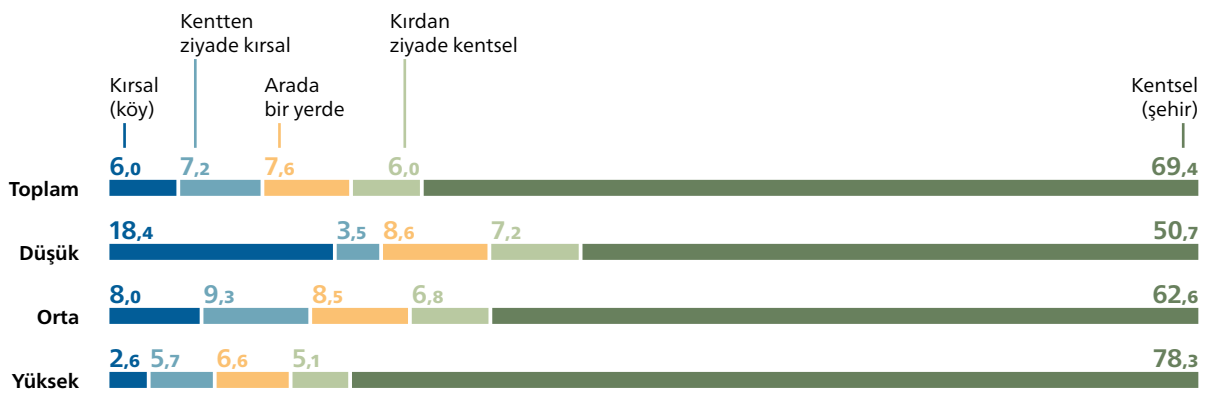
Şekil 1 Türkiye'deki gençlerin cinsiyete göre mevcut eğitim durumu (% olarak)



Şekil 2 Türkiye'deki gençlerin cinsiyete göre mevcut ilişki durumu (% olarak)



Şekil 3 Türkiye'deki gençlerin eğitim düzeyleri ve ikamet yerleri (% olarak)



## Yaşam koşulları

Hanehalkı bilgilerine ilişkin soru ankete katılan gençlerin çoğunluğunun ebeveynleriyle (annelerle % 60,2; babalarla % 54,4) ve kardeşleriyle (% 42,9) birlikte yaşadığını ve yalnız yaşayanların oranının (% 6,8) oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Anket ayrıca büyükanne ve büyükbabalarıyla yaşayanların oranının da (% 3,7) düşük olduğunu göstermektedir ki bu durum, istatistikler ve Türkiye’de aile kurumu üzerine yapılan araştırmalar tarafından da doğrulanmaktadır (Sirman, 2013). Anket katılımcılarının dörtte biri (% 25,5) partnerleri veya eşleriyle birlikte yaşadıklarını belirtmiştir.

Gençlerin çoğu kentte yaşadığını belirtirken (% 69,4), kırsal kesimlerde (köy) yaşayanların oranı sadece % 6’dır ve “kentten ziyade kırsal” bir yerde yaşadığını belirtenlerin oranı ise % 7,2’dir. Köyde yaşayan gençlerin oranı düşük eğitimliler arasında daha yüksekken (% 18,4), köyde yaşayan yüksek eğitimlilerin oranının sadece % 2,6 olduğunu belirtmek önemlidir.

## Başlıca çıkarımlar

**Bu bölümde, Türkiye’deki gençlerin günümüzde büyük oranda kentli olduğu ve örgün eğitime erişim düzeylerinin yüksek olduğu vurgulanmıştır. Ancak bu yaygın eğilimlere rağmen NEET’lerin sayısı endişe vericidir. Önceki nesillere kıyasla gençlerin anneleri de daha eğitimlidir. Anket katılımcılarının çoğunluğu bekar olsa da, evli kadınların oranı (% 32,7) evli genç erkeklerden (% 20,2) çok daha yüksektir. Son olarak, gençlerin çoğunluğu ebeveynleri ve/veya kardeşleriyle birlikte yaşamaktadırlar ki bu da bağımsız geçim kaynaklarına sahip olma açısından daha düşük eğilim göstermektedir.**

# 4. Gençler ve eğitim

Bu anket, gençlere ülkelerindeki eğitim kalitesinden memnuniyetleri sorulduğunda ("Ülkenizdeki eğitim kalitesinden genel olarak ne kadar memnunsunuz?"), "çok memnunum" veya "çoğunlukla memnunum" cevabını verenlerin oranının oldukça düşük olduğunu göstermektedir (en düşük oran Kuzey Makedonya'da % 9, Yunanistan'da % 17, Romanya'da % 18, Türkiye'de % 20, Bulgaristan'da % 21 ve Bosna-Hersek'te % 22). En yüksek puan % 53 ile Slovenya'ya aitken, onu % 38 ile Hırvatistan, % 37 ile Kosova ve % 32 ile Arnavutluk gibi diğer ülkeler takip etmektedir.

Böylece Türkiye, ülkedeki eğitim kalitesinden sadece beşte bir oranında çok memnun veya çoğunlukla memnun olunan ülkeler arasında yer almaktadır ki bu da gençlerin kendilerine sağlanan eğitim sisteminin kalitesi konusunda daha fazla talepleri olduğunu göstermektedir.

Bu nedenle, eğitim sistemi hakkında ifade edilen memnuniyetsizliği anlamak için ankete katılan gençlerin cinsiyet ve eğitim düzeylerine göre daha ayrıntılı bir analiz yapmak önemlidir. Anket sonuçları, gençlerin toplam % 55,8'inin Türkiye'deki eğitim sisteminden memnun olmadığını (% 31,8'i "hiç memnun değil" ve % 24'ü "çoğunlukla memnun değil") göstermektedir.

Genç erkekler kadınlara (% 28,7'si "hiç memnun değil" ve % 23,5'i "çoğunlukla memnun değil" olmak üzere toplam % 52,2 memnuniyetsizlik) kıyasla daha güçlü bir memnuniyetsizlik (% 34,7'si "hiç memnun değil" ve % 24,5'i "çoğunlukla memnun değil" olmak üzere toplam % 59,2 memnuniyetsizlik) sergilemektedir. Memnuniyetsizlik en genç yaş grubunda da (14–18) daha güçlüdür, zira "hiç memnun değilim" (% 31,4) ve "çoğunlukla memnun değilim" (% 28,6) diyenlerin toplamı % 60, 19–24 yaş grubunda % 58,3 ve 25–29

**% 20** ülkesindeki eğitim kalitesinden memnun olan Türkiye'deki gençlerin oranı

yaş grubunda % 48,1'dir. Yüksek eğitim seviyesine sahip anket katılımcılarının, orta ve düşük eğitim seviyesine sahip olanlara kıyasla eğitim sisteminden daha memnuniyetsiz olduklarını belirtmek de önemlidir. Yüksek eğitimlilerin % 36,5'i "hiç memnun olmadıklarını", % 24,7'si ise "çoğunlukla memnun olmadıklarını" belirtmiş olup bu oran toplamda % 61,2'ye ulaşmaktadır. Orta eğitim düzeyine sahip olanlardan % 27,1'i "hiç memnun değil" ve % 24,5'i "çoğunlukla memnun değil" olmak üzere toplam oran % 51,6'dır. Düşük eğitim seviyesine sahip anket katılımcılarının % 30,5'i "hiç memnun olmadıklarını" ve % 13,4'ü "çoğunlukla memnun olmadıklarını" belirtmiş olup toplam oran % 43,9'dur. Genç erkeklerin kadınlara kıyasla eğitim sisteminden daha memnuniyetsiz olduğu, en genç yaş grubunun (14–18 yaş) en memnuniyetsiz grup olduğu, Türkiye'deki gençlerin sadece % 20'sinin ülkelerindeki eğitimin kalitesinden memnun olduğu görülmektedir.

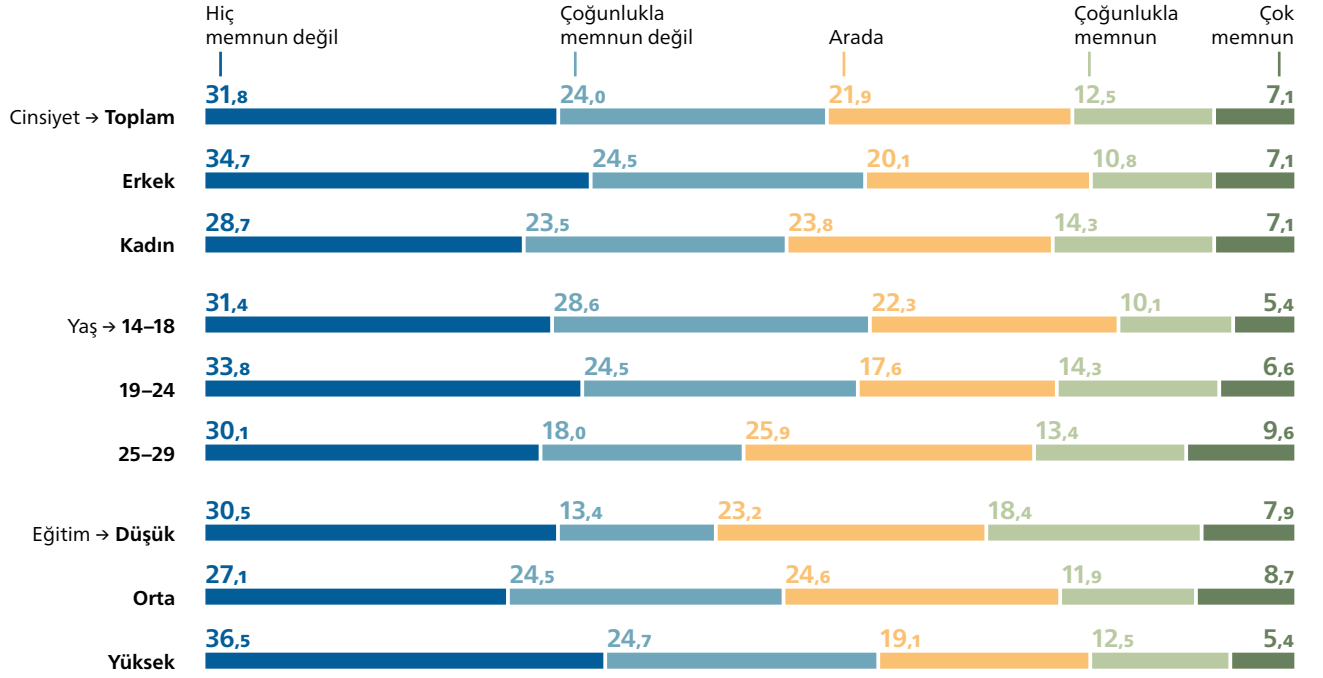
## Eğitim sisteminde yolsuzluk

Anketin eğitimle ilgili bir diğer önemli sorusu da eğitimde yolsuzlukla ilgiliydi ve anket katılımcılarına soruldu: "Ülkedeki enstitülerde/üniversitelerde notların ve sınavların 'satın alındığı' durumlar olduğuna katılıyor musunuz?" Türkiye'deki gençlerin % 42'si notların ve sınavların "satın alınabileceğini" düşünüyor. Bu rakamların en düşük orana sahip olanlar da dahil olmak üzere tüm ülkelerde oldukça yüksek olduğunu görüyoruz.





Şekil 4 Türkiye'deki gençlerin eğitim kalitesinden memnuniyeti (% olarak)



Türkiye örneğinde, eğitim kalitesinden memnuniyet düşük olsa da (bölgedeki en düşük yüzde Yunanistan'da ve ardından Türkiye'de), eğitimde yolsuzluk algısının en düşük olduğu ülkenin Kosova ve ardından Türkiye olduğunu vurgulamak

ifadeye "tamamen katılanlar" ve notların ve sınavların satın alındığı durumlar olduğunu kabul edenler, genç erkekler arasında % 20,8 iken genç kadınlar arasında % 19,9'dur. "Çoğunlukla katılıyorum" diyenlerin oranı ise genç erkeklerde % 20,6 iken genç kadınlarda % 23'tür. Kısacası, tamamen veya çoğunlukla katılanların toplamı genç erkeklerde % 41,4 ve genç kadınlarda % 42,9'dur.

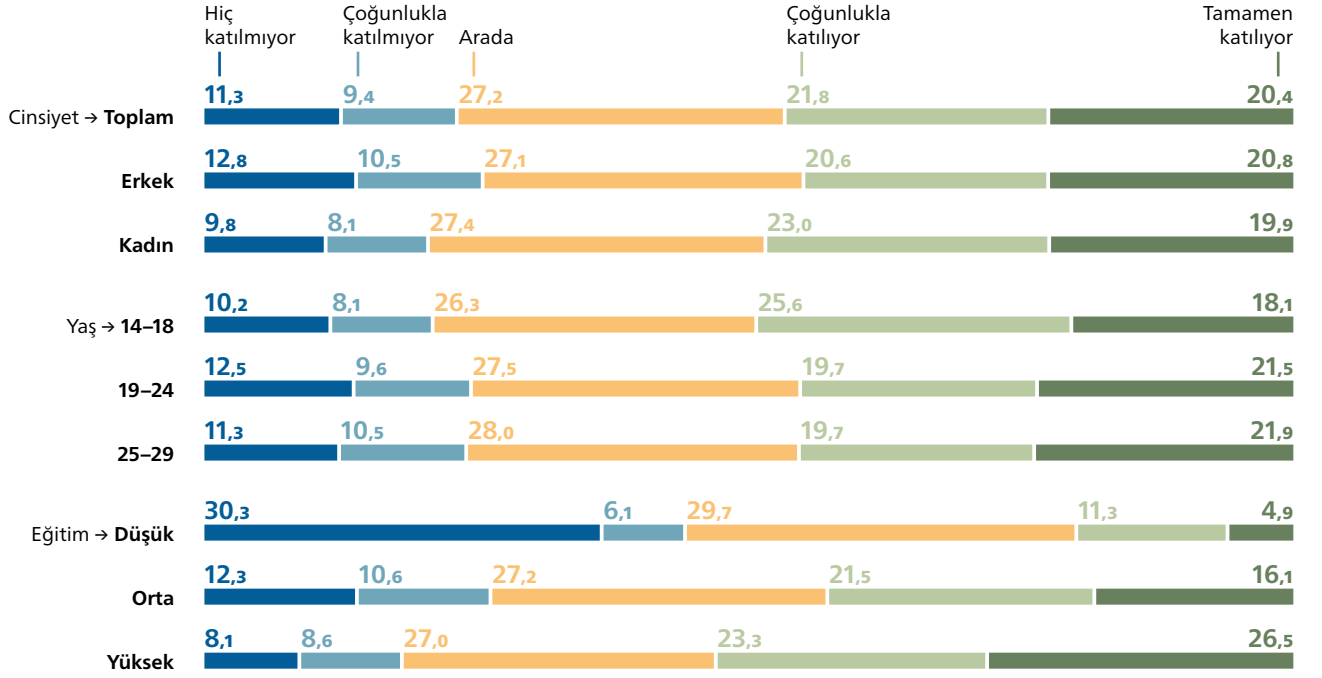
## % 42 notların ve sınavların "satın alınabileceğini" düşünen Türkiye'deki gençlerin oranı

da önemlidir. Dolayısıyla, Türkiye'deki gençlerin eğitimin kalitesine ilişkin eleştirileri olduğunu, ancak yine de bölgedeki gençlerin cevaplarına kıyasla (lise ve üniversiteye giriş için yapılan merkezi sınavlarla şekillenen) eğitim sisteminin daha az yozlaşmış olarak algılandığını düşündüklerini söyleyebiliriz.

Anket sonuçlarına yakından bakıldığında, genç erkeklerin genç kadınlara kıyasla (eğitim sistemindeki yolsuzluk konusunda) sadece biraz daha eleştirel olduğu görülmektedir.

Anket ayrıca, yaş grupları arasındaki farklar çok küçük olsa da, en genç yaş grubunun eğitim sistemindeki yolsuzluk konusunda en eleştirel olduğunu göstermektedir. Eğitimdeki yolsuzlukla ilgili bu ifadeye "tamamen katılanlar" 14-18 yaş grubunda % 18,1 iken 19-24 yaş grubunda % 21,5 ve 25-29 yaş grubunda % 21,9'dur. Bu ifadeye "çoğunlukla katılanlar" 14-18 yaş grubunda % 25,6 iken 19-24 yaş grubunda % 19,7 ve 25-29 yaş grubunda % 19,7'dir. Toplamda, "tamamen" ve "çoğunlukla" katılanların oranı 14-18 yaş grubunda % 43,7 iken 19-24 yaş grubunda % 41,2 ve 25-29 yaş grubunda % 41,6'dır.

Şekil 5 Türkiye'deki enstitülerde/üniversitelerde notların ve sınavların bazen 'satın alındığı' şüphesine ilişkin Türk gençlerinin görüşleri (% olarak)



Çalışma ayrıca daha eğitilmiş olanların eğitim sistemindeki yolsuzluk konusunda daha eleştirel olduklarını göstermektedir. İfadeye "tamamen" katılanların oranı düşük eğitimliler arasında % 4,9 ve orta eğitimliler arasında % 16,1 iken yüksek eğitimliler arasında % 26,5'tir. Düşük ve yüksek eğitimli gençlerin bu konudaki yüzdeleri arasında büyük bir fark olduğunun (sırasıyla % 4,9 ve % 26,50) altını çizmek de önemlidir. "Çoğunlukla" katılanların oranı düşük eğitimliler arasında % 11,3 iken orta eğitimliler arasında % 21,5 ve yüksek eğitimliler arasında % 23,3'tür. İfadeye tamamen ve çoğunlukla katılanların toplamı, düşük eğitimliler arasında % 16,2 iken orta eğitimliler arasında % 37,6 ve yüksek eğitimliler arasında % 49,8'dir.

## Başlıca çıkarımlar

Eğitimle ilgili bölümün ana çıkarımları şunlardır: Bu çalışmaya dahil edilen ülkelerdeki akranlarına benzer şekilde, gençler Türkiye'deki eğitim kalitesinden memnun değildir. Ankete katılanların sadece beşte biri genel olarak memnun olduğunu belirtmiştir. En memnuniyetsizler arasında en genç yaş grubu (14-18), erkekler ve en eğitimliler yer almaktadır. Gençlerin % 42'si eğitim sistemindeki yolsuzluktan da endişe duymaktadır. Ancak diğer ülkelerle kıyaslandığında Türkiye'deki gençlerin eğitimde yolsuzluk konusunda en az endişe duyanlar arasında olduğunu belirtmek gerekir.

# 5. İstihdam ve hareketlilik

Türkiye, kamuoyunda ülkenin kronik sorunlarından biri olarak tartışılan yüksek genç işsizlik oranıyla (TÜİK'e göre 2022'de % 19,4) sarsılmaktadır (Çelik ve Lüküslü, 2018). Bu nedenle, araştırmanın Türkiye'de gençler ve istihdam hakkında neler gösterdiğini düşünmek önemlidir.

İş bulmak için önemli faktörler sorulduğunda, Türkiye'deki gençlerin % 58'i iş bulmak için en önemli faktörün güçlü kişilerle bağlantılar olduğunu düşünmektedir: Yüzde 34,4'ü bunun "çok önemli" olduğunu, % 23,6'sı "çoğunlukla önemli" olduğunu belirtmiştir ki bunlar toplamda % 58'e ulaşmaktadır. "Uzmanlık" ise "güçlü kişilerle bağlantılar"dan sonra gelmektedir: Yüzde 26,9 uzmanlığın "çok önemli" olduğunu, % 27,1 "çoğunlukla önemli" olduğunu belirtmiş olup toplamda % 54'e ulaşmaktadır.

Anket, cinsiyete, yaş gruplarına ve eğitim seviyesine göre incelendiğinde "güçlü kişilerle bağlantılar" en önemli faktör olarak belirtilirken "uzmanlık" ikinci en önemli faktör olarak belirtilmiştir (düşük eğitilmiş gençlerin "uzmanlığı" [% 32,4], "güçlü kişilerle bağlantılara" [% 31,2] göre biraz daha fazla tercih etmeleri hariç).

## Göç etme arzusu

İstihdamın yanı sıra, gençlerin göçü ve göç etme arzusu da Türkiye'de önemli bir kamusal tartışma konusu olarak tartışılmaktadır. Türkiye bir göçler ülkesi olagelmış ve göç alan ve veren bir ülke olarak sınıflandırılmıştır. 1960'lar ve 1970'ler boyunca Türkiye hem kırdan kente göçe hem de Türkiye'den Avrupa'ya (özellikle Almanya'ya) çoğunlukla misafir işçilerin ilk göç dalgası olarak sınıflandırılan göçlere tanıklık etti. Son on yılda Tür-

**% 58** iş bulmak için en önemli faktörün güçlü kişilerle bağlantılar olduğunu düşünen gençlerin oranı

kiye, Suriye'nin yanı sıra Afganistan ve Irak gibi diğer ülkelerden de önemli göçler almıştır. Türkiye, "zorla yerinden edilmiş yaklaşık 3,6 milyon kişiye barınak sağlayan dünyanın önde gelen mülteci barındıran ülkesidir" (UNHCR, 2024; ayrıca bkz. Kaya, 2023). Son zamanlarda, yüksek eğitilmiş ve yüksek vasıflı bireylerin göçünde de yükselen bir eğilim söz konusudur (bkz. TÜİK, 2023; Danış, 2024). Ayrıca, güncel anketler (Lüküslü, 2024) gençlerin yurtdışında yaşamayı arzu ettiklerini göstermektedir (Almanya en popüler destinasyondur).

Bu anket aynı zamanda (Avrupa'daki gençlerle ilgili daha önceki çalışmaların da altını çizdiği gibi) Türkiye'de göç etme arzusunun yüksek olduğunu göstermektedir. Türkiye'deki gençlerin % 34'ü altı aydan daha uzun bir süre için başka bir ülkeye taşınmak istemektedir. Türkiye tüm ülkeler arasında en yüksek yüzdeliğe sahip ülkelerden biridir: En yüksek oran Kuzey Makedonya'da (% 39) olup, onu Arnavutluk (% 36), Türkiye (% 34), Bosna-Hersek (% 29) ve Yunanistan (% 29) takip ediyor.



Şekil 6 Türkiye'deki gençlerin iş bulmak için önemli faktörlere ilişkin görüşleri (% olarak)

	Toplam	Cinsiyet ↓		Düşük	Eğitim ↓	
		Erkek	Kadın		Orta	Yüksek
Uzmanlık	54,0	48,5	59,7	32,4	51,2	59,2
Güçlü kişilerle bağlantılar	58,0	53,7	62,5	31,3	54,9	64,2
Siyasi parti üyeliği	42,7	42,7	42,6	22,8	39,0	48,6
Yurtdışı deneyimi	42,9	37,3	48,9	25,8	40,4	47,5

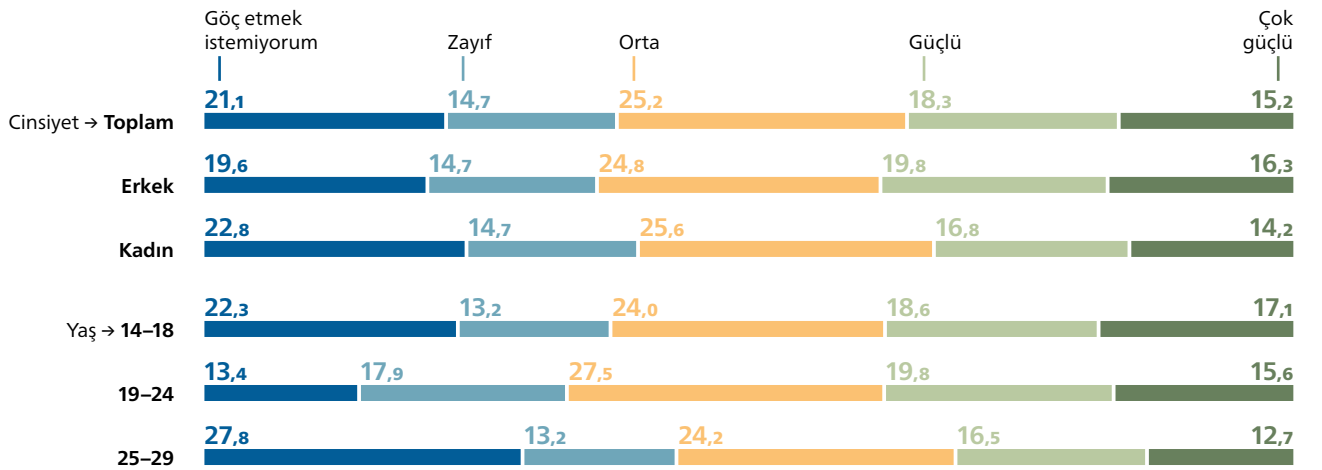
Anket sonuçları "göç etmek istemiyorum" diyenlerin toplamda %21,1 olduğunu ve kadınlarda (%22,8) erkeklere (%19,6) kıyasla daha yüksek olduğunu göstermektedir. Göç etme arzusunun "çok güçlü" (%16,3) ve "güçlü" (%19,8) olduğunu belirtenler erkekler arasında daha yüksektir (top-

Sonuçlar yaş gruplarına göre incelendiğinde, en genç yaş grubunun (14-18), 19-24 ve 25-29 yaş gruplarına kıyasla daha güçlü bir arzuya sahip olduğu görülmektedir. Her ne kadar 14-18 ve 19-24 yaş grupları arasındaki yüzdeler birbirine çok yakın olsa da yaş ilerledikçe göç etme arzusunun azaldığı görülmektedir. "Çok güçlü" bir arzu duyduğunu belirtenler 14-18 yaş grubunda %17,1 iken 19-24 yaş grubunda %15,6 ve 25-29 yaş grubunda %12,7'dir. Göç etmeyi düşünmediğini belirtenlerin oranı 25-29 yaş grubunda en yüksek iken (%27,3), 14-18 yaş grubunda %22,3'e ve 19-24 yaş grubunda %13,4'e düşmektedir.

**%34** altı aydan daha uzun bir süre için başka bir ülkeye taşınmak isteyen Türkiye'deki gençlerin oranı

lam %36,1). Kadınlarda ise "çok güçlü" (%14,2) ve "güçlü" (%16,8) bir arzu duyduğunu söyleyenler toplamda %31'lik bir orana sahiptir. Genç erkeklerin kadınlara kıyasla daha güçlü bir göç arzusu belirttiğini görmek mümkündür.

Şekil 7 Türkiye'deki gençlerin altı aydan uzun bir süre için başka bir ülkeye taşınma arzusu (% olarak)



Şekil 8 Türkiye'deki gençler için başka bir ülkeye taşınmanın temel nedenleri (% olarak)



## Göç etme nedenleri

Başka bir ülkeye taşınma arzusunun ardında yatan temel nedenleri anlamak amacıyla gençlere şu soru yöneltilmiştir: "Başka bir ülkeye taşınmanızın ana sebebi nedir?" Bu arzunun ana nedeni yaşam standardını yükseltmek olduğu görülmektedir (% 24).

Bu sonuçlar Türkiye'de son dönemde gençler üzerinde yapılan araştırmalarla da benzerlik göstermektedir. Örneğin, Konrad Adenauer Stiftung (KAS, 2023) tarafından 5 Aralık 2022 ve 20 Ocak 2023 tarihleri arasında 16 farklı ilden 18–25 yaş arası gençlerle gerçekleştirilen Türkiye Gençlik Araştırması 2023'e göre, gençlerin % 63'ü imkanları olsa başka bir ülkede yaşamak istediklerini belirtmiştir. En çok tercih edilen ülke Almanya olurken, onu Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık takip etmiştir. Yurtdışına taşınma isteklerinin arkasındaki nedenler sorulduğunda, katılımcıların yaşam koşullarını iyileştirme isteği (% 47,8) listenin başında yer almıştır (KAS, 2023, s. 50).

## Başlıca çıkarımlar

Bu bölümde Türkiye'de gençler arasındaki istihdam ve göç dinamikleri ele alınmıştır. Genç işsizliği Türkiye'de kritik ve kronik bir sorun teşkil ettiğinden, iş bulma faktörlerine ilişkin algılara odaklandık. Anket sonuçları gençlerin iş piyasasında meritokraziye olan güvenlerinin düşük olduğunu göstermektedir, zira katılımcıların çoğunluğu "güçlü kişilerle bağlantıları" iş bulmak için en önemli faktör olarak tanımlamaktadır. Buna bağlı olarak, Türkiye'deki gençler başka bir ülkeye taşınmak için çok güçlü bir istek duymaktadır (Kuzey Makedonya ve Arnavutluk'tan sonra Türkiye üçüncü sırada yer almaktadır) ve en genç yaş grubu en güçlü isteği belirtmektedir. Türkiye'deki istihdam sorunları gençlerin göç etmeyi düşünmesine yol açarken, "yaşam standardının iyileştirilmesi" yurtdışında yaşamak için bir numaralı neden olarak ortaya çıkıyor.



# 6 Aile ve gelecek planları

Çalışmada gençlerin profilini ele alırken, ankete katılan gençlerin büyük çoğunluğunun ebeveynleri (% 60,2 anne; % 54,4 baba) ve kardeşleri (% 42,9) ile birlikte yaşadığının altını çizmiştik. Türkiye'deki gençlerin sadece % 6,8'i yalnız yaşamaktadır. Daha önceki araştırmalarda da tartışıldığı üzere, Türkiye'deki gençler evlenene kadar ebeveynlerinin evinde yaşama eğilimindedir ve bu da gençlerin ebeveynlerine bağımlılığı sorunu gündeme getirmektedir (Yurttagüler, 2014). Ailenin önemli bir kurum olduğunun ve Türkiye'deki refah rejiminin büyük ölçüde aileye dayandığının altını çizmek önemlidir (Yazıcı, 2012). Hükümetler tarafından şekillendirilen "neoliberal refah ve istihdam politikaları ile kadının evcimenliği ideallerini pekiştiren neo-muhafazakâr bir ailecilik arasında mantık evliliği yapılmıştır" (Kandiyoti, 2016, s. 111). Bu güçlü ailecilik, sadece bir toplumsal cinsiyet rejimini değil, aynı zamanda gençliği aile kurumuna bağımlı gören bir bakış açısını ve dindar bir nesil yaratmayı amaçlayan "yeni" bir gençlik mitini de beraberinde getirmiştir (Lüküslü, 2018).

Ebeveynleriyle birlikte yaşayan gençlere yaşam koşulları sorulduğunda çoğunluğu, "Ailemle yaşıyorum çünkü en basit ve rahat çözüm bu." demiştir. Türkiye'deki gençlerin % 28,1'i ise yalnız yaşamak istiyor ancak yaşayamıyor.

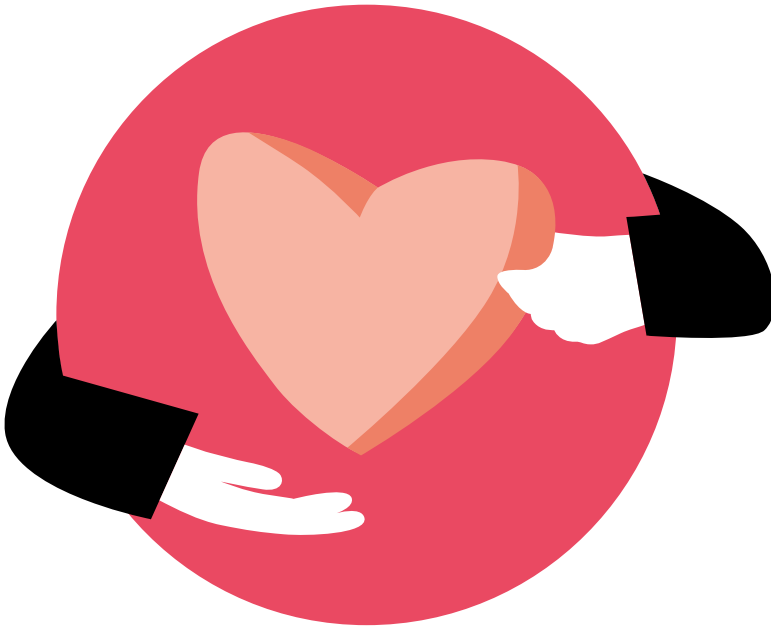
19–24 ve 25–29 yaş gruplarının mali durumlarını belirtme eğilimlerinin daha yüksek olduğunu fark etmek önemlidir (14–18 yaş grubu için % 8,5; 19–24 yaş grubu için % 29,6; 25–29 yaş grubu için % 25,7).

Ebeveynleriyle nasıl anlaştıkları sorulduğunda, % 33,5'i "Çok iyi anlaşıyoruz." ve % 56,8'i "Bazen fikir ayrılıklarımız olsa da anlaşıyoruz." yanıtını vermiştir. Sadece % 1,3'ü "Çok çatışmalı bir ilişkimiz var." yanıtını vermiştir. "Genel olarak anlaşamıyoruz, sık sık tartışıyoruz." diyenler ise ankete katılan gençlerin % 7,4'ünü oluşturmaktadır.

Gençlere eş seçerken nelere önem verdikleri sorulmuştur. (Partnerin) eğitim düzeyi en önemli yanıt olarak belirtilmiştir: Yüzde 38,4 eğitim seviyesinin çok önemli olduğunu, % 18,1 ise önemli olduğunu belirtmiştir. Başka bir deyişle, % 56,5 eğitim seviyesinin kendileri için önemli olduğunu belirtmiştir. Araştırma, Türkiye'deki gençler için ikinci en önemli şeyin ailenin eşi onaylaması olduğunu göstermektedir: Anket katılımcılarının yaklaşık üçte biri (% 33,3) aile onayının "çok önemli" olduğunu, % 16,7'si de "önemli" olduğunu belirtmiştir. Başka bir deyişle, % 50 için aile onayı önemlidir. Dini inançlar da gençlerin % 44,3'ü için önemlidir: Yüzde 32,7 "çok önemli" ve % 11,6 "önemli" bulmaktadır. Ekonomik durum % 27,3 için "çok önemli" ve % 16,4 için "önemli" olmak üzere toplamda % 43,7'ye çıkmaktadır. Türkiye'deki gençlerin % 42,9'u için eş seçiminde bekalet önemlidir. Diğer cevaplarla karşılaştırıldığında, ulusal köken daha az önemli olarak algılanmaktadır: Yüzde 23,8 "çok önemli" ve % 13,1 "önemli" olduğunu belirtmiş olup toplamda % 36,9'dur.

## Türkiye'deki gençlerin yaşam memnuniyeti

Gençlere "Genel olarak hayatınızdan ne ölçüde memnunsunuz?" sorusu yöneltildiğinde, "çok memnunum" veya "memnunum" cevabını verenler % 45 ile en düşük Türkiye'de, ardından % 51 ile Yunanistan'da; en yüksek yüzdelik ise % 75 ile Karadağ'da, % 69 ile Slovenya'da ve % 64 ile Bosna-Hersek'te görülmüştür.



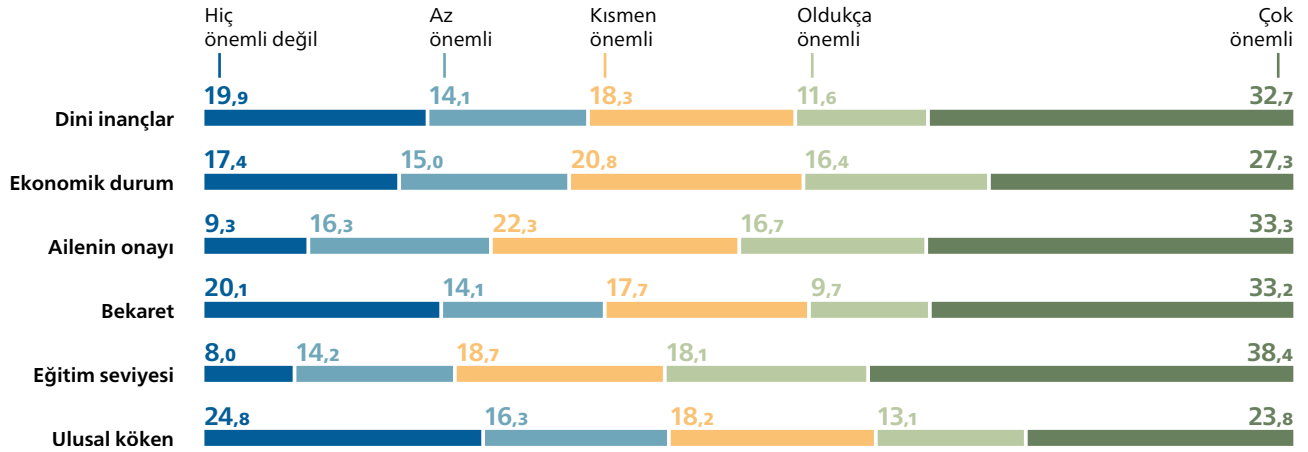
Çok memnun olduğunu belirten gençlerin oranı az olsa da genç kadınlar genç erkeklere kıyasla hayatlarından biraz daha memnun olduklarını belirtmektedir. Yaşam memnuniyetini 10/10 (% 10,5) ve 9/10 (% 5,6) olarak değerlendiren genç kadınların

## % 28 yalnız yaşamak isteyen ancak yaşayamayan Türkiye'deki gençlerin oranı

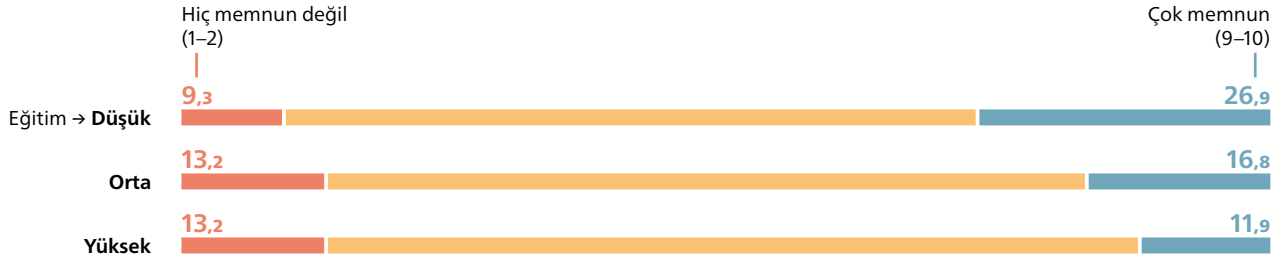
toplam oranı % 16,1 iken, genç erkeklerde yaşam memnuniyetini 10/10 (% 9) ve 9/10 (% 4,9) olarak değerlendirenlerin toplamı % 13,9'dur. Benzer şekilde, genç erkeklerde memnuniyetlerini 1/10 (yahut daha doğrusu hiç memnun olmadıklarını belirtenler) (% 9,6) ve 2/10 (% 4,4) olarak değerlendirenler toplamda % 14'lük bir orana sahipken, genç kadınlarda yaşam memnuniyetlerini 1/10 (% 8,4) ve 2/10 (% 3,5) olarak değerlendirenler toplamda % 11,9'dur.

Araştırma sonuçları yaş gruplarına göre incelendiğinde, 14–18 yaş grubunun yaşam memnuniyetini en yüksek oranda değerlendirdiği, 19–24 yaş grubunda bu oranın düştüğü, 25–29 yaş grubunda ise arttığı görülmektedir. 14–18 yaş grubunda yaşam memnuniyetini 10/10 (% 11,9) ve 9/10 (% 6,4) olarak değerlendirenlerin toplamı % 18,3 iken, 19–24 yaş grubunda yaşam memnuniyetini 10/10 (% 6,2) ve 9/10 (% 4,4) olarak değerlendirenlerin toplamı % 10,6 ve 25–29 yaş grubunda yaşam memnuniyetini 10/10 (% 11) ve 9/10 (% 4,8) olarak değerlendirenlerin toplamı % 15,8'dir. Araştırma ayrıca en düşük eğitim seviyesine sahip gençlerin % 18,9'unun yaşam memnuniyetini 10/10 olarak değerlendirdiğini, bu yüzdeliğin orta eğitim seviyesindekilerde % 11,5'e, yüksek eğitim seviyesindekilerde ise % 7'ye düştüğünü göstermektedir. Benzer şekilde, yaşamlarını 9/10 olarak değerlendirenlerin oranı düşük eğitimlilerde % 8, orta eğitimlilerde % 5,3 ve yüksek eğitimlilerde % 4,9'dur. Türkiye'deki gençler en düşük yaşam memnuniyetine sahiptir.

Şekil 9 Türkiye'deki gençler arasında eş seçiminde önemli faktörler (% olarak)



Şekil 10 Türkiye'deki gençler arasında yaşam memnuniyeti (eğitim düzeyine göre, 1–10 arası bir ölçekte, % olarak)



## Gelecek beklentileri

Türkiye'deki gençlerin % 43,7'si on yıl sonraki geleceklerini şimdikinden daha iyi görmektedir – 13 ülke arasında en düşük değer % 57 ile Yunanistan'a aittir. En yüksek oran % 87 ile Kosova'da görülürken, onu % 84 ile Arnavutluk, % 82 ile Bosna-Hersek ve % 81 ile Karadağ takip etmektedir.

Çalışma ayrıca eğitim seviyesinin önemli bir faktör olduğunu ve yüksek eğitimli kişilerin kişisel geleceklerinin "şimdi olduğundan daha iyi" olacağını ifade ettiklerini göstermektedir: Yüksek eğitimlilerin yaklaşık yarısı (% 48,4) "şimdi olduğundan daha iyi" yanıtını verirken, bu pay orta eğitimlilerde % 40,3'e, düşük eğitimlilerde ise % 31,8'e düşmektedir.

**% 43.7** on yıl sonraki geleceklerini şimdikinden daha iyi gören Türkiye'deki gençlerin oranı – 13 ülke arasında en düşük oran

Türkiye'deki gençlerin cevapları cinsiyete göre incelendiğinde, genç kadınların onda birinin (% 10,2) "bilmiyorum" cevabını vermesi hayatlarındaki belirsizliği göstermesi açısından önemlidir. "Bilmiyorum" cevabı genç erkekler arasında % 7,6'ya düşmektedir. "Şimdi olduğundan daha iyi" cevabını veren gençlerin oranı genç erkeklerde (% 44,4) genç kadınlara (% 42,9) kıyasla nispeten biraz daha yüksektir. Ancak, "şimdi olduğundan daha kötü" cevabını verenler de erkekler arasında (% 27,3) genç kadınlara (% 22,8) kıyasla daha yüksektir. Ankete katılanların dörtte birinin (% 25,1) bu soruya "şimdi olduğundan daha kötü" yanıtını verdiğini not etmek önemlidir.

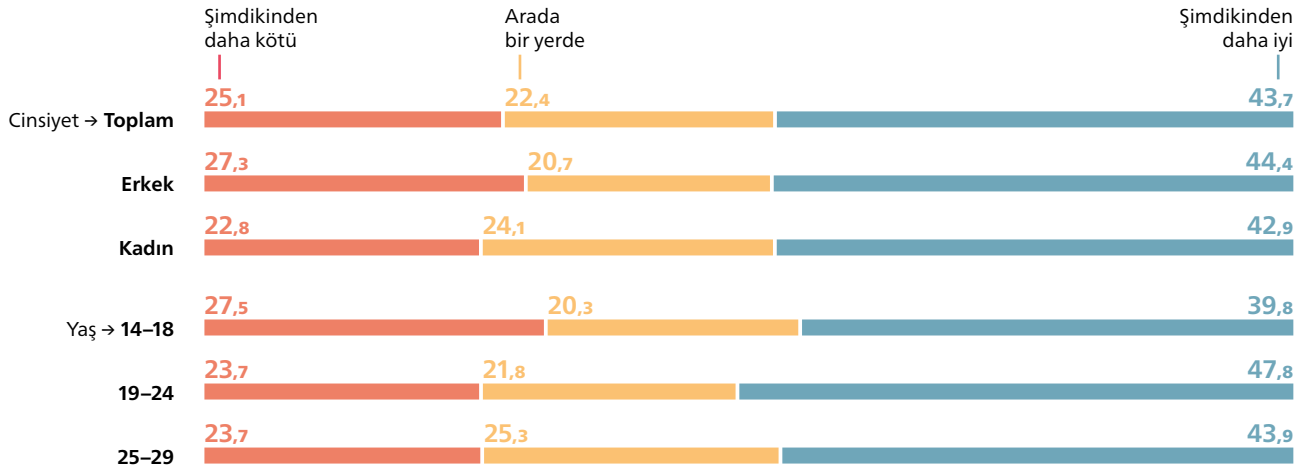
Çalışma, 19–24 yaş grubundaki gençlerin on yıl sonraki kişisel gelecekleri konusunda daha iyimser olduklarını göstermektedir: 19–24 yaş grubundakilerin % 47,8'i "şimdi olduğundan daha iyi" derken, 25–29 yaş grubundakilerin % 43,9'u ve 14–18 yaş grubundakilerin % 39,8'i "şimdi olduğundan daha iyi" cevabını vermiştir.

Güneydoğu Avrupa'daki gençlere ülkenin geleceğine ilişkin algıları da sorulmuş ("Genel olarak ülkenin/toplumun geleceğini nasıl görüyorsunuz?" ve "şimdi olduğundan daha iyi" cevabını verenlerin oranı % 19 ile Yunanistan'da en düşük olurken, bunu % 20 ile Türkiye, % 24 ile Hırvatistan ve % 25 ile Romanya izlemiştir. En yüksek yüzdelik % 77 ile Kosova, % 58 ile Arnavutluk ve % 51 ile Karadağ'dadır.

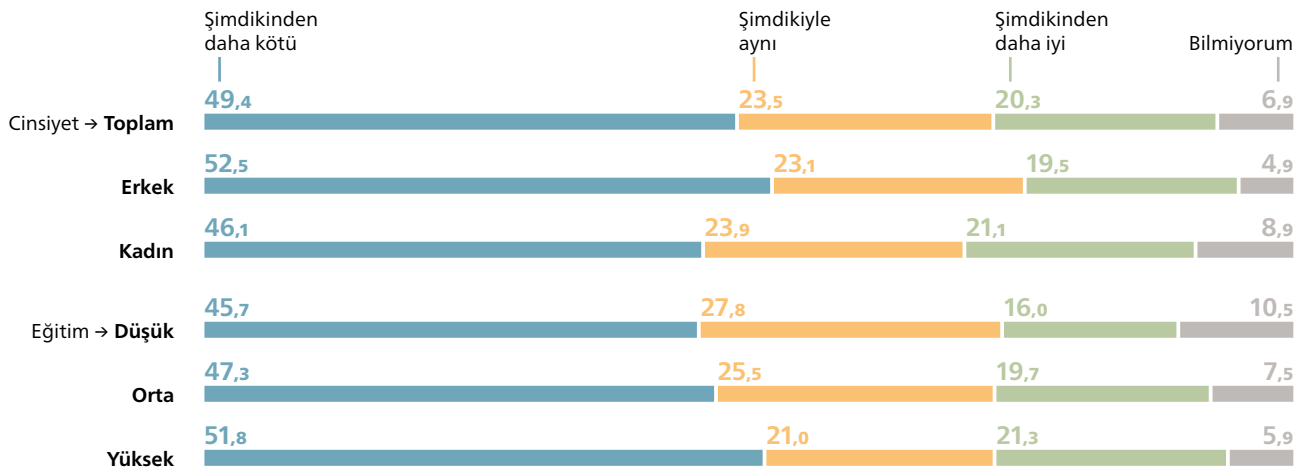
Genç erkekler Türkiye'nin geleceği konusunda daha kötümserdir: Genç erkeklerin % 52,5'i "şimdi olduğundan daha kötü" cevabını verirken, genç kadınların % 46,1'i bu cevabı vermiştir.

Yüksek eğitimli katılımcılar ülkenin geleceği konusunda daha kötümserdir. Yüksek eğitimlilerin % 51,8'i "şimdi olduğundan daha kötü" yanıtını verirken, orta eğitimlilerin % 47,3'ü ve düşük eğitimlilerin % 45,7'si bu yanıtı vermiştir. Yaşam memnuniyeti ve kişisel geleceğe dair görüşlerle ilgili yukarıda tartışılan iki soru açısından iki ülke öne çıkmaktadır: Yunanistan ve Türkiye'de (memnuniyetsizlik ve kötümserlik yüzdelerde başı çekmektedir) gençler olumsuz düşüncelerini ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, Yunanistan ve Türkiye'deki gençlerin sadece beşte biri ülkenin geleceğinin bugünden daha iyi olacağına dair bir algıya sahiptir.

Şekil 11 Türkiye'deki gençlerin on yıl sonraki kişisel geleceklerine ilişkin görüşleri (% olarak)



Şekil 12 Türkiye'nin gençlerinin Türk toplumunun geleceğine ilişkin görüşleri (% olarak)



## Başlıca çıkarımlar

Bu bölümde aile ve gelecek algılarına ilişkin aşağıdaki bulgular tartışılmıştır: Türkiye'deki gençlerin çoğunluğu aile evinde yaşamaktadır. Aslında bu, Türkiye'deki gençler için evlenene kadar varsayılan deneyim olagelmıştır ve gençlerin özerklik ve bağımsızlık eksikliği konusunda endişelere yol açmaktadır. Ebeveynlerle birlikte yaşamının nedenleri sorulduğunda, çoğunluk bunun en basit ve en rahat düzenleme olduğunu belirtmiştir. Ebeveynlerle ilişkileri sorulduğunda % 56,8 "Bazen fikir ayrılıklarımız olsa da anlaşıyoruz."

cevabını vermiştir. Eş seçiminde önemli faktörler sırasıyla eğitim, aile onayı, dini inançlar ve bekarettir. Araştırma Türkiye'deki gençlerin düşük yaşam memnuniyetine sahip olduğu ve yaşam memnuniyetinin eğitim seviyesi ile birlikte azaldığı, yüksek eğitilmiş gençlerin hayatta daha fazla karşılanmamış talepleri olduğuna işaret ediyor. Türkiye'deki gençler aynı zamanda on yıl sonraki kişisel gelecekleri hakkında en kötümser olanlardır. Yunanistan'ın ardından ülkenin geleceği konusunda da en karamsar olanlardır ve genç erkekler ve yüksek eğitimliler daha yüksek seviyede karamsarlık göstermektedir.

# 7 Genel değerler, tutumlar ve algılar

Gençlere hayatta nelerin önemli olduğuna dair görüşleri sorulmuştur (örneğin sorumluluk almak, başarılı bir kariyere sahip olmak, spor yapmak, çocuk sahibi olmak vb.). Türkiye'deki gençlerin % 53'ü "bağımsız olmanın" "çok önemli" olduğunu belirtirken, % 50'si "başarılı bir kariyere sahip olmanın" "çok önemli" olduğunu belirtmiştir. "Sağlıklı beslenmenin" % 45'lik bir kesim tarafından "çok önemli" olarak ifade edilmesi ve bunu "sorumluluk alma" (% 43) ve "üniversiteden mezun olmanın" (% 43) takip etmesi oldukça ilginçtir. "İyi görünmek" % 39 tarafından "çok önemli" olarak algılanırken, bunu "spor yapmak" (% 38) takip etmektedir. "Siyasette aktif olmak" ve "sivil eylemlere/girişimlere katılmak" sadece % 13 oranında çok önemli olarak algılanırken, "markalı kıyafetler giymek" % 15 ve "çocuk sahibi olmak" % 23 oranında önemli olarak algılanmaktadır. "Çok önemli" ve "önemli" cevaplarını topladığımızda en popüler iki cevap (sadece küçük farklarla) "başarılı bir kariyere sahip olmak" (% 72,2) ve "bağımsız olmaktır" (% 71,4). "Sağlıklı beslenme" (% 69,9) en popüler üçüncü cevaptır ve onu "sorumluluk almak" (% 69,4) takip etmektedir. Sadece % 25,1'in "siyasette aktif olmak" ve sadece % 25,7'nin "sivil eylemlere/girişimlere katılmak" cevabını vermesi oldukça ilginçtir.



## Milliyetçi tutumlar

Çalışmada milliyetçi tutumlara ilişkin bazı ifadeler yer verilmiş ve gençlere bu ifadelere katılıp katılmadıkları sorulmuştur. "Türkiye vatandaşı olmaktan gurur duyuyorum." ifadesine önemli sayıda genç (toplamda % 70,5) katılmaktadır: Yüzde % 53,4 "katıldığını", % 17,1 ise "çoğunlukla katıldığını" belirtmiştir. Bu ifadeye katılmayanların oranı ise toplamda % 12,9'dur (% 6,1 "katılmıyorum" derken % 6,8 "çoğunlukla katılmıyorum" demıştır).

Türkiye'deki gençlerin % 47,4'ü Türkiye'de sadece gerçek yerli nüfusun yaşamasının en iyisi olacağını düşünmektedir: Yüzde 31,1'i bu ifadeye "katıldığını", % 16,3'ü ise "çoğunlukla katıldığını" belirtmiştir. Gençlerin toplam % 29,9'u bu ifadeye katılmadığını belirtmiştir (% 18,6'sı "katılmadığını", % 11,3'ü ise "çoğunlukla katılmadığını" ifade etmiştir).

Toplamda % 39,6'lık bir kesim "Gerçek yerli nüfus sadece Türk kanı taşıyan kişidir." ifadesine katılmaktadır: Yüzde 24,3 ifadeye "katılıyorum", % 15,3 "çoğunlukla katılıyorum" yanıtını vermiştir. Bununla birlikte, toplam % 38,3'ün bu ifadeye katılmadığını belirtmek önemlidir (% 25,7 "katılmamış", % 12,6 "çoğunlukla katılmamıştır").

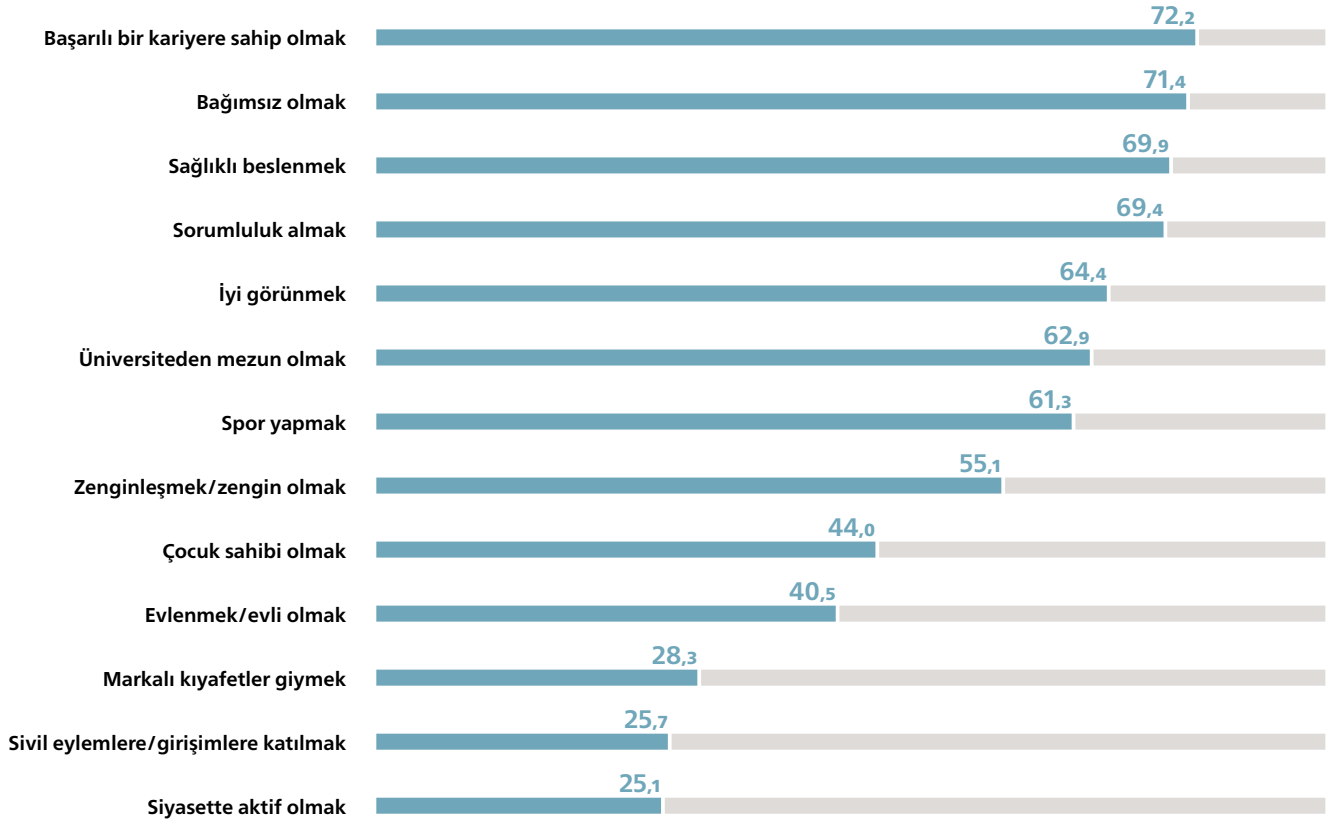
Gençlerin sadece % 13,5'i "Türkiye daha fazla göçmen kabul etmelidir." ifadesine katılırken (% 7,4 "katılıyorum" ve % 6,1 "çoğunlukla katılıyorum"), % 73,3'ü katılmamaktadır (% 64 "katılmıyorum" ve % 9,3 "çoğunlukla katılmıyorum"). Yüzde 60,7 "Türkiye'de yaşayan yerli olmayan halklar, yerli gelenek ve değerleri benimsemelidir." ifadesine katıldıklarını belirtmiştir (% 40,4 "katılıyorum" ve % 20,3 "çoğunlukla katılıyorum").

## Toplumsal cinsiyete dayalı şiddete dair görüşler

20 Mart 2021 tarihinde Cumhurbaşkanlığı kararı ile Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi olarak da bilinen kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi ve bununla mücadele edilmesine dair Avrupa Konseyi sözleşmesinden çekileceği açıklandı. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme, Türkiye'deki haretli tartışmalardan biri olagelmıştır.



Şekil 13 Türkiye'deki gençlerin 'önemli' ve 'çok önemli' bulduğu konular (% olarak)

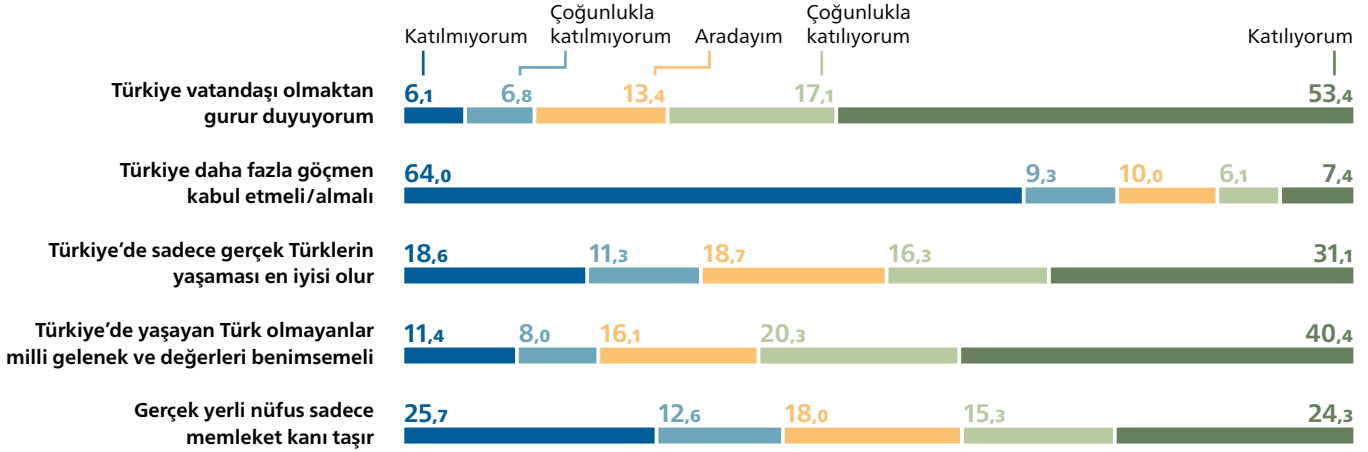


Bu nedenle Türkiye'ye özgü bir soruyla gençlere bu çekilme kararına ilişkin fikirlerini sormayı amaçladık: "Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?"

Türkiye'deki gençlerin % 35'i Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesine katılmamakta, % 20,3'ü ise katılmaktadır. "Tamamen katıldığını" belirtenler nüfusun yaklaşık onda biriyken (% 9,6), "katıldığını" belirtenler ise yine yaklaşık onda birdir (% 10,7). Başka bir deyişle, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmeye katıldığını belirtenler toplamda % 20,3 iken, katılmayanlar toplamda % 35'tir.

Cinsiyet, bu soruya verilen cevapları etkileyen önemli bir faktördür. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmeye "hiç katılmadığını" belirtenlerin oranı erkeklerde % 21,9 iken kadınlarda % 26,9; "katılmadığını" belirtenlerin oranı ise kadınlarda % 14,2 iken erkeklerde % 13,1'dir. Böylece, katılmayanların yüzdeliği kadınlarda % 41,1'e, erkeklerde ise % 35'e ulaşmaktadır. Eğitim seviyesi bu yanıtları etkilemektedir: Çekilme kararına katılmama yüzdeliği eğitim seviyesi ile birlikte artmaktadır – düşük eğitim seviyesine sahip gençlerin % 11'i "hiç katılmadıklarını" belirtirken, orta eğitimlilerin % 20,8'i ve yüksek eğitimlilerin % 29,5'i bu karara "hiç katılmadıklarını" belirtmiştir.

Şekil 14 Türkiye'nin gençleri arasında milliyetçi tutumlar (% olarak)



Gençlere kadınlara yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin fikirleri de sorulmuş ve gençlerin önemli bir kısmı yapısal (yargı sistemi, toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları ve eğitim sistemi ile ilgili) konuların önemini vurgulamıştır: Yüzde 63,3 "şiddet uygulanlara ağır cezalar verilmesi", %55,6 "kadın-erkek eşitliğini sağlamaya yönelik politikalar" ve %51,8 "Türkiye'de eğitim seviyesinin yükseltilmesi" gerektiği yanıtını vermiştir.

## Korkular ve endişeler

Gençlere korku ve endişeleri de sorulmuş ve gençlerin ankette sorulan her konuda yüksek derecede korku ve endişe sergiledikleri görülmüştür. Listenin başında (%60 ile en fazla "çok" cevabını verenler) "çok fazla göçmen ve mülteci" (%68,5), "terör saldırısı" (%62), "çevre kirliliği ve iklim değişikliği" (%61,9), "işsiz kalmak" (%61,6) ve "ağır bir hastalığa yakalanmak" (%60,8) yer almaktadır.

Yanıtları cinsiyete göre analiz ettiğimizde, cinsiyetin korku ve endişelerde önemli bir rol oynadığını ve kadınların (erkeklerle kıyasla) her konuda daha endişeli olduğunu görüyoruz. Örneğin:

→ "Fiziksel şiddet mağduru" olma konusunda genç erkeklerin %45,9'u "çok" cevabını verirken, kadınların %62,2'sinin bu cevabı verdiği görülmektedir.

→ Benzer şekilde, "cinsel şiddet mağduru" olma korkusu/endişesi ile ilgili olarak, genç erkeklerin %48'i "çok" endişe duyduklarını belirtirken, genç kadınların %64,4'ü aynı cevabı vermiştir.

→ Genç kadınların %66,2'si "ağır bir hastalığa yakalanma" konusunda "çok" endişe duyduklarını belirtirken, erkeklerde bu oran %55,7'dir.

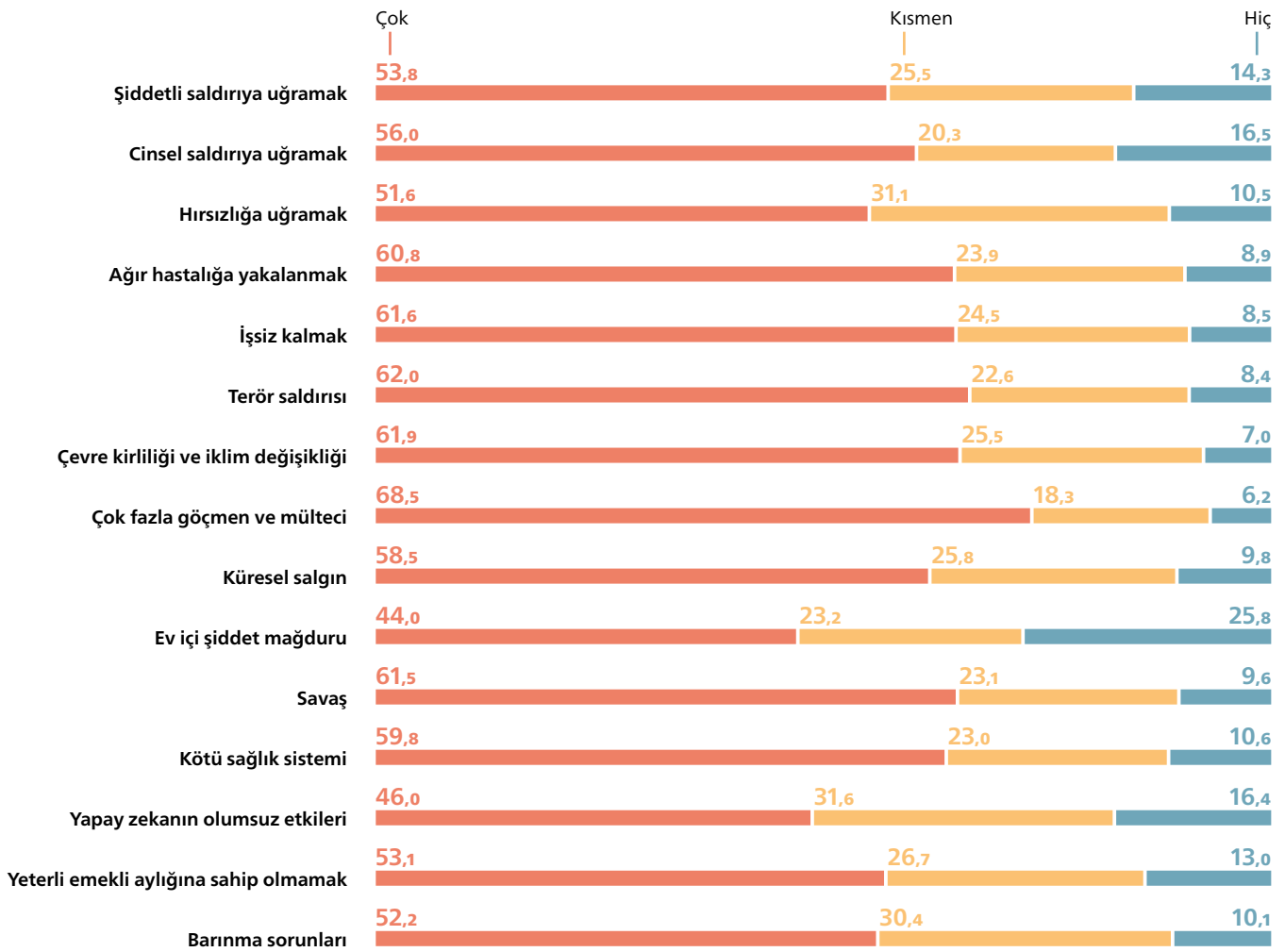
→ Genç kadınlar istihdam beklentileri konusunda da daha güvensizdir. Genç kadınların %66,2'si, genç erkeklerin ise %57,1'i "işsiz kalma" konusunda "çok" endişeli olduklarını belirtmiştir.

→ Genç kadınların %51,7'si "ev içi şiddet mağduru" olmaktan "çok" endişe duyduklarını belirtirken, aynı cevabı veren genç erkeklerin oranı %36,7'dir.

→ Savaş konusunda "çok" endişeli olduğunu belirtenlerin oranı kadınlarda %67,9 iken erkeklerde %55,4'tür.

→ Sağlık sisteminin kötü olmasından "çok" endişe duyanların oranı kadınlarda %65,2 iken erkeklerde %54,6'dır.

Şekil 15 Türkiye'deki gençler arasında korku ve endişeler (% olarak)



## Başlıca çıkarımlar

Bu bölümde hayattaki en önemli şeylerden milliyetçi tutumlara, toplumsal cinsiyet meselelerinden korku ve endişelere kadar pek çok konu ele alınmıştır. Ana çıkarımlar şunlardır: "Başarılı bir kariyere sahip olmak" ve "bağımsız olmak" hayattaki en önemli başarılar olarak ortaya çıkmaktadır. Ebeveynlerle birlikte yaşama eğiliminin yüksekliğini göz önünde bulduğumuzda, buradaki ikilemi not etmek önemlidir: Türkiye'deki gençler özerklik ve bağımsızlığa değer vermektedir ve uygun koşullar altında özerk hayatlar kurmaya daha istekli olacaktır. İkinci olarak, anket sonuçları gençler arasında milliyetçiliğin yükselişte olduğunu gösteriyor: Çoğunluk Türkiye vatandaşı olmaktan gurur duyuyor, Türkiye'de sadece gerçek yerli nüfusun

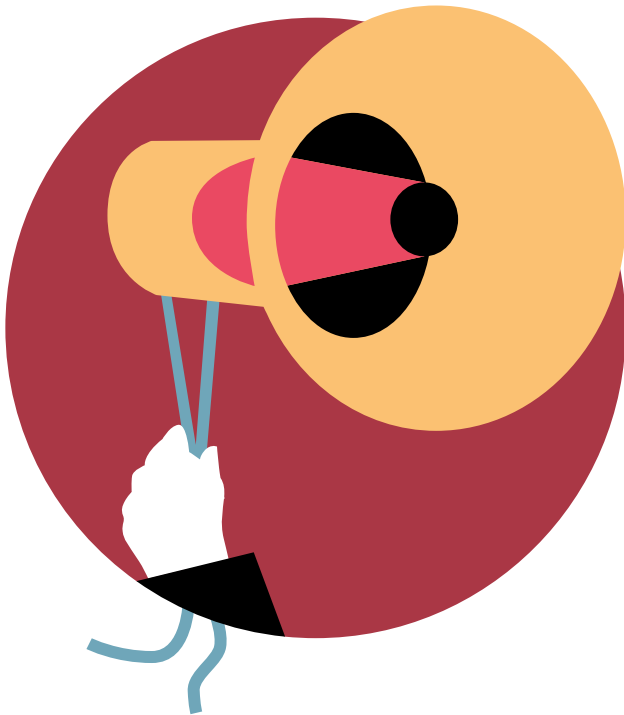
yaşamalarını tercih ediyor, neredeyse %40 gerçek yerli nüfusu Türk kanı taşıyan kişiler olarak algılıyor, ezici bir çoğunluk Türkiye'nin daha fazla göçmen kabul etmesini istemiyor ve çoğunluk ayrıca yerli olmayan nüfusun yerli gelenek ve değerleri benimsemesi gerektiğini düşünüyor. Üçüncüsü, gençler toplumsal cinsiyet hakları konusunda bir şekilde ilericidir. Yüzde 35'lik bir kesim Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesine karşı çıkarken, en yüksek oranda karşı çıkanlar genç kadınlardır. Son olarak, gençlerin en büyük korku ve endişeleri şunlardır: "çok fazla göçmen ve mülteci", "terör saldırısı", "çevre kirliliği ve iklim değişikliği", "işsiz kalmak" ve "ağır bir hastalığa yakalanmak". Genç kadınlar ankette yer alan diğer tüm konularda daha fazla endişe duyma eğilimindedir.

# 8 Siyasi tutumlar ve katılım

Gençlerin siyasete olan ilgisi/ilgisizliği siyasi tartışmalarda ve gençlik akademik literatüründe haretli bir tartışma konusu olagelmıştır. Ankette gençlere şu soru sorulmuştur: "Kişisel olarak siyasetle ne kadar ilgileniyorsunuz?" Türkiye'deki gençlerin (Yunanistan'daki gençlerle birlikte) bölgedeki akranlarına kıyasla siyasetle daha fazla ilgilendiğini görüyoruz. Yunanistan'daki gençlerin %36'sı ve Türkiye'deki gençlerin %33'ü "çok ilgili" ve "çoğunlukla ilgilidir". En düşük oran Kosova'da (%11) olup onu Arnavutluk (%13), Kuzey Makedonya (%17), Romanya (%18) ve Sırbistan (%19) takip etmektedir.

Çalışma, genç kadınların siyasete genç erkeklerden daha fazla ilgi gösterdiğini ortaya koymaktadır. Genç erkeklerin %29,5'i ve genç kadınların ise %26,3'ü "hiç ilgilenmediklerini" ve "çoğunlukla ilgilenmediklerini" belirtmiştir.

Siyasete olan ilgi yaş azaldıkça azalmaktadır: En genç yaş grubu (14-18 yaş grubu), 19-24 yaş grubu (%29) ve 25-29 yaş grubunun (%23) aksine "hiç ilgilenmediğini" ve "çoğunlukla ilgilenmediğini" en çok belirten gruptur (%31,2). Siyasete ilgi eğitim seviyesi ile birlikte artmaktadır: Yüksek eğitimi gençlerin toplam %36,9'u "çok" ve "çoğunlukla" ilgili olduklarını belirtirken, orta eğitimlilerin %31,5'i ve düşük eğitimlilerin %20,2'si bu yanıtı vermiştir.



## Soldan sağa siyasal bir ölçekte kendini tanımlama

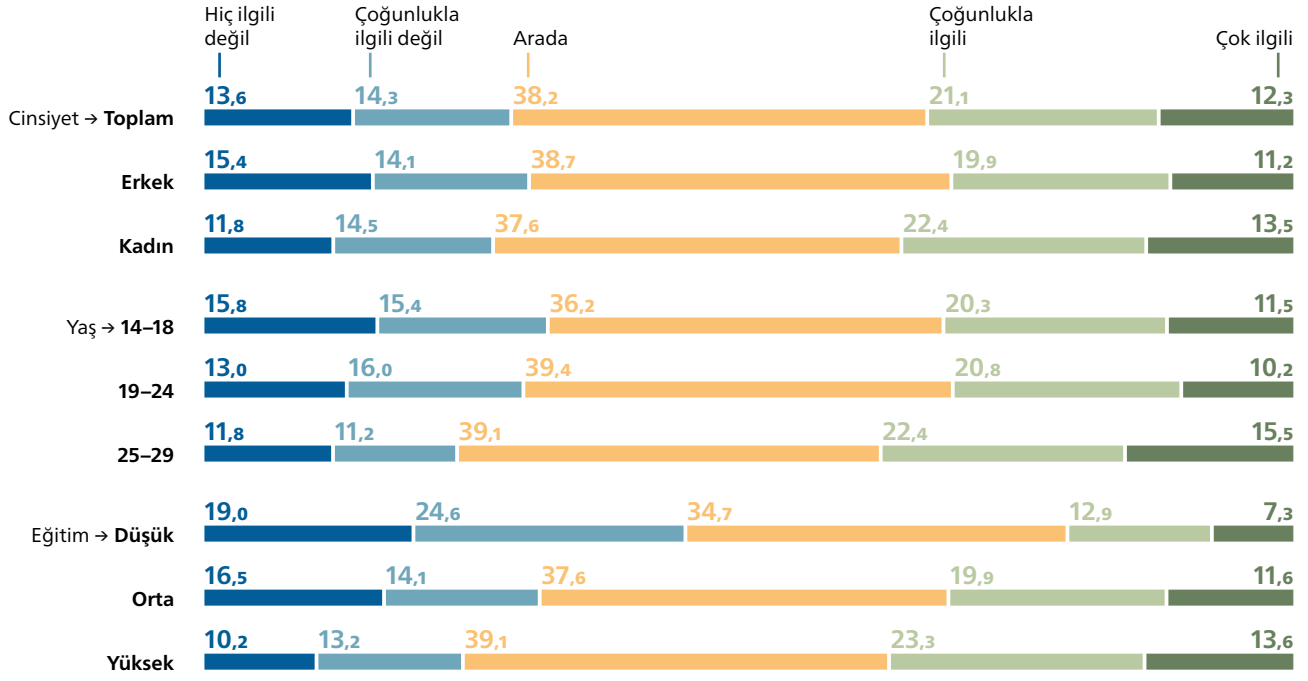
Gençlere siyasi yönelimleri de "İnsanlar siyasi inançları hakkında konuşurken çoğunlukla sol ve sağ görüşten bahsederler. Siz genel olarak görüşlerinizi bu ölçekte nasıl konumlandırırdınız?" sorusu yöneltilmiştir. Ülkeler arası bir analizle, tüm ülkelerde "bilmiyorum/cevap yok" yanıtlarının yüksek olduğunu gözlemlemek mümkündür (hatta Kuzey Makedonya'da anket katılımcılarının %39'una, Arnavutluk'ta %33'üne, Sırbistan'da %29'una, Bosna-Hersek, Kosova ve Karadağ'da %24'üne ve Romanya'da %23'üne ulaşmaktadır). En düşük yüzdeler (siyasi inançlarla ilgili soruya verilen "bilmiyorum/cevap yok" yanıtları) Türkiye (%12) ve Yunanistan'dadır (%16).

Bu çalışmanın bir diğer önemli bulgusu da neredeyse tüm ülkelerde gençlerin önemli bir kısmının kendilerini ortada konumlandığını göstermesidir: Bosna-Hersek'te %47, Bulgaristan'da %41, Hırvatistan'da %40, Yunanistan'da %39 ve Sırbistan, Slovenya ve Türkiye'de %37. Sol-sağ ideolojik ikilikleri, diğer ülkelerdeki mevcut genç nesiller için daha az anlam taşımaktadır.

Türkiye'de anket katılımcılarının %6'sı kendini en solda ve %12'si en sağda, %15'i solda ve %19'u sağda olarak tanımlamaktadır. Başka bir deyişle, kendini solda tanımlayanlar anket katılımcılarının %21'ini, sağda tanımlayanlar ise %31'ini oluştururken, %37 kendini ortada konumlandırmakta, %12 ise cevap vermemekte ve/veya siyasi yönelimini nitelendirmekte tereddüt etmektedir.

Bir kişi ne kadar eğitimliyse, kendisini sol-sağ skalasına yerleştirme eğilimi de o kadar yüksektir.

Şekil 16 Türkiye'deki gençlerin siyasete ilgisi (% olarak)



## Ülkedeki kurumlara ve Avrupa Birliği'ne güven

Anket, gençlerin ulusal hükümetlere olan güveninin tüm bölgede ne kadar düşük olduğunu göstermektedir. Gençlere sorulan "Genel olarak, aşağıda listelenen kurumlara ne kadar güveniyorsunuz?" sorusuna "tamamen" ve "oldukça fazla" yanıtını verenlerin oranı %35'in altındadır (en

Ulusal hükümete duyulan güven yaşa bağlı olarak artmaktadır: "Tamamen" ve "oldukça fazla" güvendiğini belirtenlerin oranı, 14-18 yaş grubu (%24,1) ve 19-24 yaş grubunun (%23,6) aksine, 25-29 yaş grubunda (%31,2) en yüksektir.

Ulusal hükümete duyulan güven eğitim seviyesi ile birlikte azalmaktadır: "Tamamen" ve "oldukça fazla" güvendiğini belirtenlerin oranı yüksek eğitimlilerde en düşüktür: Yüzde 22,6. Orta eğitimlilerin %28,5'i ulusal hükümete "tamamen" ve "oldukça fazla" güvendiğini belirtmiştir. Ulusal hükümete güven, düşük eğitimli gençler arasında en yüksek seviyededir (%36,2).

**%57** AB'ye katılmak isteyen Türkiye'deki gençlerin oranı - yüzde 27 istemiyor

yüksek oran %31'dir): Kosova'da %31, Türkiye'de %26, Karadağ'da %23, Slovenya'da %19 ve Arnavutluk ve Yunanistan'da %17. Türkiye'de gençlerin sadece yaklaşık dörtte birinin ulusal hükümete güveni düşük olsa da (Türkiye'de %26), bu oran diğer ülkeler arasında en yüksek ikinci yuzdeliktir.

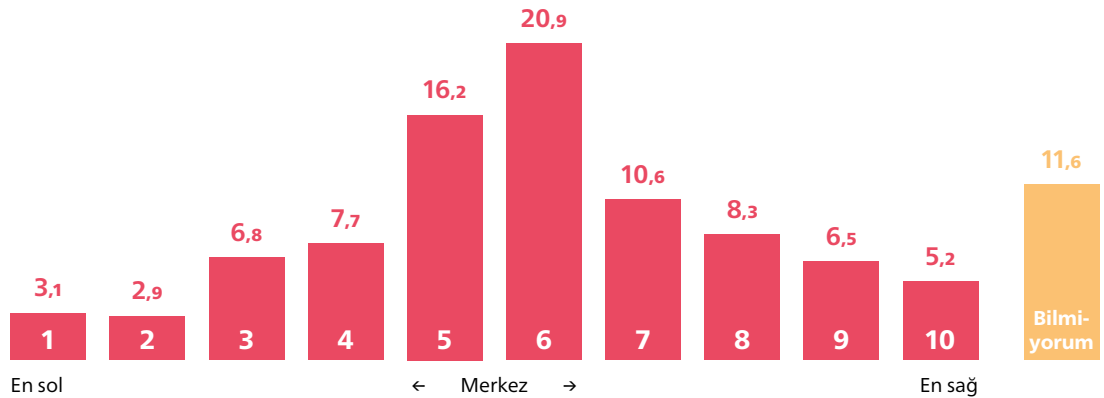
Araştırmanın önemli bir bulgusu da gençlerin Avrupa Birliği'ne (AB) olan güvenlerinin ulusal hükümetlerine olan güvenlerinden daha fazla olduğunu göstermesidir (ulusal hükümet ve AB için eşit oranda %26 olan Türkiye hariç). AB'ye en yüksek güven %60 ile Kosova'daki gençler tarafından ifade edilirken, bunu Arnavutluk'taki gençlerin %46'sı ve Romanya'daki gençlerin %39'u takip etmektedir.



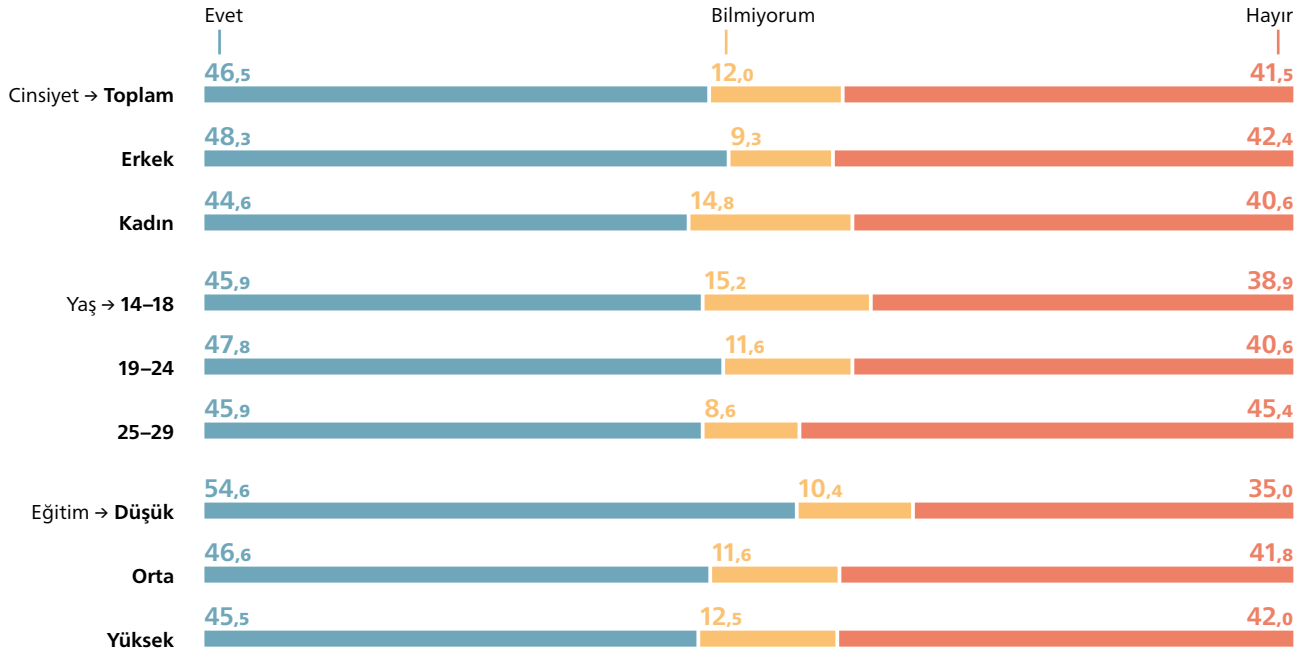
Türkiye’de AB algısı üzerine yapılan güncel araştırmalar, gençlerin AB hakkında tüm nüfusa kıyasla daha olumlu düşüncelere sahip olduğunu göstermektedir. ABD’li German Marshall Fund tarafından Mart 2022’de gerçekleştirilen son “Türkiye’nin Avrupa Birliği Algısı 2022” araştırması, Türkiye’deki gençler arasında Avrupa ve Avrupa Birliği’ne ilişkin olumlu imajı teyit etmiştir (GMF, 2022, s. 19). Anket, 18–24 yaş arası bireylerin Avrupa/Avrupalılar ve Avrupa Birliği hakkında olumlu düşüncelere sahip olduğunu ve bu yaş grubundakilerin % 72,8’inin AB üyeliğinin Türkiye için iyi olacağına inandığını, genel nüfusun ise % 58,6’sının bu yönde görüş bildirdiğini göstermektedir. Ancak Türkiye’nin AB üyesi olacağına dair güvenin oldukça düşük olduğunu belirtmek gerekir. Türkiye’nin Avrupa Birliği ile vize serbestisi sağlamak için yapması gereken siyasi reformlara verilen destek de yüksektir ve giderek artmaktadır. Ayrıca, 18–24 yaş grubunun Avrupalılar hakkında genel nüfusa kıyasla çok daha olumlu bir görüşe sahip olduğu görülmektedir: Genel nüfusun % 60,2’sine karşılık bu yaş grubundaki katılımcıların % 76,6’sı Avrupalılar hakkında olumlu görüşe sahiptir.

Çalışmamız bu bulguları doğrulamaktadır. Gençlere, “Genel olarak AB’ye ne kadar güveniyorsunuz?” sorusu yöneltilmiş ve Türkiye’deki gençlerin % 11,9’u AB’ye “tamamen”, % 14,5’i ise “oldukça fazla” güvendiklerini belirtmiştir. Çalışma, cinsiyete göre çok fazla farklılık olmadığını (genç erkek ve kadınların benzer cevaplar verdiğini) göstermektedir.

Şekil 17 Türkiye gençliğinin sol-sağ ölçeğinde siyasi görüşlerine ilişkin öz değerlendirmesi (% olarak)



Şekil 18 Türkiye gençliğinin siyasi bir görev üstlenme isteği (% olarak)



Anket sonuçları yaş gruplarına göre incelendiğinde, en yaşlı yaş grubunun (25–29) yaklaşık üçte biri (% 32,3) AB'ye "hiç güvenmediğini" belirtirken, bu oranın 19–24 yaş grubunda % 24,7 ve 14–18 yaş grubunda % 28,3 olduğu görülmektedir. Ayrıca, yüksek eğitimlilerin AB'ye "hiç güvenmediklerini" en yüksek oranda belirtenler olduğunu (% 30,4), orta eğitimlilerde bu oranın % 26,6'ya, düşük eğitimlilerde ise % 26,1'e düştüğünü belirtmek önemlidir.

Anket, Türkiye'deki gençlerin % 57'sinin AB'ye katılmak istediğini, % 27'sinin ise istemediğini göstermektedir. Soruya olumlu yanıt verenlerin payı en gençlerde (14–18 yaş grubu, % 59), 19–24 yaş grubu (% 56) ve 25–29 yaş grubuna (% 56) kıyasla biraz daha yüksektir. Türkiye'nin AB üyesi olmadığını ve AB ile sorunlu bir ilişkisi olduğunu belirtmek önemlidir (Müftüler-Bac, 1998; Aydın-Düzgüt ve Tocci, 2015).

Gençlere ayrıca, "Kendinizi ne kadar Avrupalı olarak görüyorsunuz?" sorusu da yöneltilmiştir. 14–18 yaş grubu, 19–24 (% 14) ve 25–29 (% 17) yaş gruplarına kıyasla kendilerini daha fazla Avrupalı görmektedir (% 22).

Gençlere ayrıca gençlerin çıkarlarının ulusal siyasette temsil edilip edilmediği sorulmuş olup ("Gençlerin çıkarlarının ulusal siyasette ne kadar iyi temsil edildiğini düşünüyorsunuz?"), "çok iyi" ve "oldukça iyi" cevabını verenler tüm ülkelerde çok düşüktür. Türkiye, anket katılımcılarının toplam % 19'u ile en yüksek orana sahip ülkedir (bunu Romanya'da % 15, Slovenya'da % 14 takip etmektedir). Türkiye'deki gençler arasında bu soruya verilen en popüler yanıt "arada" (% 33) ve ardından "yetersiz" (% 32,9) olmuştur. "Hiç" cevabını verenlerin oranı ise % 12,8'dir.



## Temsiliyet hissi

Çalışma, Türkiye'deki genç kadınların, gençlerin çıkarlarının ulusal siyasette temsil edilmesi konusunda daha olumlu düşündüğünü göstermektedir. Genç erkeklerin %5,2'si "çok iyi", %10,7'si "oldukça iyi" cevabını vererek toplamda %15,9'a ulaşırken; genç kadınlarda "çok iyi" cevabını verenlerin oranı %6,2 ve "oldukça iyi" cevabını verenlerin oranı %15'tir ve toplamda %21,2'ye ulaşmaktadır.

Anket sonuçları yaş gruplarına göre incelendiğinde, gençlerin çıkarlarının "hiç" temsil edilmediği ve "yetersiz" temsil edildiği yanıtını verenlerin en genç 14–18 yaş grubunda (%50,6), 19–24 (%43,7) ve 25–29 (%42,0) yaş gruplarına kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir.

**% 42** siyasi bir görev almaya istekli olan Türkiye'deki gençlerin oranı – 13 ülke arasında en yüksek değer

Anket sonuçları katılımcıların eğitim düzeyine göre incelendiğinde, gençlerin çıkarlarının "hiç" temsil edilmediğini ve "yetersiz" temsil edildiğini belirtenlerin yüksek eğitimliler (toplam %50,3) arasında, orta (%42,5) ve düşük (%33,1) eğitimlilere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Türkiye'deki gençlerin %42'si siyasi bir görev almaya isteklidir – bu oran 13 ülke arasında en yüksek değer (%41,5) olup, onu Romanya (%37) ve Karadağ (%33) takip etmektedir. Türkiye'deki gençlerin siyasete olan yüksek ilgisi ile birlikte düşünüldüğünde, Türkiye'deki gençlerin bölgedeki akranlarına kıyasla siyasetle daha çok meşgul olduğu sonucuna varılabilir.

Genç erkekler (%42,4) genç kadınlara (%40,6) kıyasla siyasi bir görev üstlenmeye daha isteklidir. Ayrıca daha büyük yaş gruplarının daha küçüklere kıyasla siyasi bir görev almaya istekli olma konusunda daha olumlu yanıt verdiği görülmektedir: 14–18 yaş grubunun %38,9'u soruya "evet" yanıtını verirken, 19–24 yaş grubunun %40,6'sı ve 25–29 yaş grubunun %45,4'ü olumlu yanıt vermiştir. Yüksek ve orta eğitimli gençlerin düşük eğitimlilere kıyasla siyasi bir görev üstlenmeye daha istekli olduğunu gördüğümüz için eğitim de bir faktör gibi görünmektedir. Düşük eğitimlilerin %35'i siyasi bir görev üstlenmeye istekli olduklarını belirtirken, bu oran orta eğitimlilerde %41,8'e, yüksek eğitimlilerde ise %42'ye yükselmektedir.

Gençlere ayrıca bir sendikaya üye olup olmadıkları da sorulmuştur. Çalışma, gençlerin sadece küçük bir kısmının bir sendikaya üye olduğunu göstermektedir (%2 ile %10 arasında değişmektedir). Arnavutluk (%2), Kosova (%3) ve Yunanistan (%4) sendika üyelerinin oranının en düşük olduğu ülkelerdir. Türkiye, sendika üyeliğinin en yüksek olduğu ülkeler arasındadır: Slovenya en yüksek yüzdeliğe (%10) sahiptir ve onu Türkiye (%9) takip etmektedir. Türkiye'deki gençlerin beşte birinin (%20) "Hayır, ama katılmak isterim." cevabını vermiş olması da önemlidir. Türkiye ve Bulgaristan bu cevabın ("Hayır, ama katılmak isterim.") en yüksek olduğu iki ülkedir (%20); onları Romanya (%19), Yunanistan (%15) ve Bosna-Hersek (%15) takip etmektedir. Sendika üyeliği genç erkekler arasında (%10) genç kadınlara (%8,3) kıyasla daha yüksektir. 25–29 yaş grubu, 19–24 (%8,3) ve 14–18 yaş gruplarına (%8,3) kıyasla sendika üyeliğinin en yüksek olduğu yaş grubudur (%11,1). Yüksek eğitimlilerde, orta (%8,2) ve düşük (%8,5) eğitimlilere kıyasla, sendika üyeliği daha yüksek orandadır (%10,2).

Şekil 19 Gençlere göre Türkiye'nin önümüzdeki on yılda karşılaşılabilecek en büyük sorunlar (% olarak)

	Toplam	Cinsiyet ↓		Yaş ↓			Eğitim ↓		
		Erkek	Kadın	14-18	19-24	25-29	Düşük	Orta	Yüksek
İklim değişikliği	43,7	37,3	50,4	51,4	37,3	41,3	29,8	41,7	47,2
Göç	54,6	55,1	54,2	54,8	56,4	52,7	44,5	49,8	60,6
Eşitsizlikler	54,8	54,0	55,7	54,5	54,0	56,0	51,1	52,4	57,6
Robotlaşma ve istihdamın dönüşümü	21,8	19,7	24,1	23,0	20,4	22,0	17,3	21,3	23,0
Dini ve geleneksel değerlerin zayıflaması	33,2	33,4	33,0	30,6	37,0	32,4	25,5	35,1	32,3
Demokrasinin zayıflaması	44,1	44,3	44,0	50,4	41,6	39,4	42,4	38,4	50,0
Yolsuzluk	54,9	55,9	53,9	52,4	56,8	55,9	38,3	54,7	57,1
Terörizm	44,2	44,9	43,4	46,6	44,6	40,9	29,5	43,0	47,0
İşsizlik	64,8	65,9	63,5	65,7	63,9	64,5	55,8	62,7	67,9
Nitelikli işgücünün ülkeden ayrılması	51,2	51,3	51,1	53,4	50,2	49,6	33,1	44,3	60,1
Nüfusun düşmesi	22,7	22,7	22,6	21,9	22,9	23,3	16,6	18,4	27,6
Kamu hizmetlerinin (sağlık, eğitim vb.) kalitesi	39,4	36,8	42,1	41,9	38,2	37,8	31,1	32,5	47,3
Bilmiyorum	3,8	4,2	3,3	2,3	6,0	3,3	10,9	5,0	1,7

## Türkiye'nin karşı karşıya olduğu en büyük sorunlar

Gençlere önümüzdeki on yılda ülkelerinin karşı karşıya kalacağı en büyük sorunlar da sorulmuş (çoklu cevaplı bir soru) ve Türkiye'deki gençler için listenin başında işsizlik (% 64,8) yer almıştır. Yolsuzluk (% 54,9), eşitsizlikler (% 54,8) ve göç (% 54,6) benzer oranlara sahip olup eşit derecede önemli sorunlar olarak ifade edilmiş (yaklaşık % 55) ve bunları kalifiye işgücünün ülkeyi terk etmesi (% 51,2) izlemiştir. Çalışmanın detaylı bir okuması cinsiyetle bağlantılı çok fazla farklılık olmadığını göstermektedir. Örneğin, işsizlik genç erkekler (% 65,9) ve genç kadınlar (% 63,5) için listenin başında yer alırken; yolsuzluk, eşitsizlikler ve göç hem erkek hem de kadın gençler için en önemli sorunlar olarak görülmektedir.

Genç erkekler ve kadınlar arasındaki en büyük fark; iklim değişikliği (genç erkeklerde % 37,3 iken genç kadınlarda % 50,4), kamu hizmetlerinin (sağlık, eğitim vb.) kalitesi (genç erkeklerde % 36,8 iken genç kadınlarda % 42,1) ve robotlaşma ve istihdamın dönüşümü (genç erkeklerde % 19,7 iken genç kadınlarda % 24,1) konularının önceliklendirilmesinde ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'deki gençlerin yarısı işsizlik, yolsuzluk, eşitsizlikler ve göçü önümüzdeki on yılda Türkiye'nin karşı karşıya kalacağı en önemli sorunlar olarak görmektedir. Vurgulanması gereken önemli bir nokta, iklim değişikliğinin 14-18 yaş grubu için de önemli bir konu olup % 51,4 tarafından büyük bir sorun olarak sınıflandırılırken, 19-24 yaş grubu için sadece % 37,3 ve 25-29 yaş grubu için % 41,3 tarafından belirtilmesidir. Benzer şekilde, 14-18 yaş grubu, 19-24 (% 41,6) ve 25-29 (% 32,4) yaş gruplarının aksine demokrasinin zayıflamasından daha fazla endişe duymaktadır (% 50,4).

Anket sonuçları eğitim seviyesine göre incelendiğinde, yüksek eğitimli gençlerin orta eğitimli (% 44,3) ve düşük eğitimlilere (% 33,1) kıyasla “kalifiye işgücünün ülkeyi terk etmesinden” daha fazla endişe duyduğu (% 60,1) görülmektedir. Yüksek eğitimliler göç konusunda da daha fazla endişe duymakta ve orta eğitimlilere (% 49,8) ve düşük eğitimlilere (% 44,5) kıyasla bunu büyük bir sorun olarak algılamaktadır (% 60,6). İklim değişikliğinin büyük bir sorun olarak algılanması da eğitim seviyesiyle birlikte artmaktadır: İklim değişikliğini büyük bir sorun olarak ifade edenlerin oranı düşük eğitimliler arasında % 29,8 iken orta eğitimliler arasında % 41,7 ve yüksek eğitimliler arasında % 47,2’dir.

## Siyasi yönelim

Mayıs 2023’te Türkiye, cumhuriyetin kuruluşunun 100. yıldönümüne denk gelen en kritik seçimlerden birine tanıklık etti. Yirmi bir yıldır iktidarda olan ve otokratikleşme süreci başlatmakla eleştirilen Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), cumhurbaşkanlığı ve parlamento seçimlerinde birleşik bir muhalefete karşı yarıştı. Kemal Kılıçdaroğlu’nun ortak cumhurbaşkanı adaylığı etrafında birleşen muhalefet partileri, ülkede demokrasiyi yeniden tesis etme ve artan kutuplaşmaya son verme sözü verdi. Muhalefetin zaferine yönelik beklentilere rağmen, Cumhurbaşkanı Erdoğan üçüncü kez cumhurbaşkanlığı koltuğuna otururken, partisi AK Parti de parlamento seçimlerinden birinci parti olarak çıktı. Bu kritik seçimlerde Türkiye’nin gençlerinin oy tercihlerini anlamak için, “2023 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde hangi adaya oy verdiniz?” sorusuna yer verdik.

Anket sonuçları, gençlerin cumhurbaşkanlığı seçimlerinde muhalefeti destekleme eğiliminin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Katılımcıların % 33,3’ü muhalefetin ortak adayı Kemal Kılıçdaroğlu’na, % 5,5’i muhalefetin aşırı sağcı adayı Sinan Oğan’a ve % 3,4’ü Muharrem İnce’ye oy verdiğini belirtmiştir\*.

Muhalefet adaylar toplamda % 42,4 oranında oy alırken, gençlerin % 29,5’i görevdeki Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’a oy vermiştir. Ancak, anket katılımcılarının % 28,4’ünün “bilmiyorum” cevabını vererek oy tercihlerini açıklamama yönünde yüksek bir eğilim gösterdiklerini belirtmek gerekir. Genç kadınların Kılıçdaroğlu ve Erdoğan’a oy verme oranları genç erkeklerin her iki adaya da oy verme oranlarını aşarken (kadınların % 34’ü Kılıçdaroğlu’na, % 30,3’ü Erdoğan’a oy vermiştir), genç erkeklerin aşırı sağcı aday Oğan ve İnce’ye oy verme eğilimi daha yüksektir (genç erkeklerin % 4,8’i İnce’ye oy verirken, genç kadınların sadece % 1,9’u İnce’ye oy vermiştir). Erdoğan ve Kılıçdaroğlu arasındaki en yüksek fark, 14–18 yaş grubunda ölçülmüştür (Erdoğan’a oy verdiğini belirtenlerin oranı sadece % 19,6 iken, Kılıçdaroğlu’na oy verdiğini belirtenlerin oranı % 31,3’tür). Eğitim seviyesi, genel nüfusun oy verme eğilimlerine paralel sonuçlar ortaya koymaktadır: Düşük eğitim seviyesine sahip seçmenler iktidar partisine, yüksek eğitimli seçmenler ise muhalefete oy verme eğilimindedir. Düşük ve orta eğitimli gençler Erdoğan’a oy verdiklerini belirtirken (sırasıyla % 38,3 ve % 37,8), muhalefetin ortak adayı Kılıçdaroğlu en yüksek oyu yüksek eğitimli gençlerden almıştır (yüksek eğitimli gençlerin % 37,7’si Kılıçdaroğlu’na oy verirken, düşük eğitimli gençlerin sadece % 20,5’i Kılıçdaroğlu’nu tercih etmiştir).

Kritik 2023 seçimleri sıklıkla hararetli ve kutuplaştırıcı kampanya söylemlerine sahne olmuş, bu söylemler (iktidardaki AK Parti’nin lideri olduğu) Cumhur İttifakı partilerinin yapay zekâ tarafından üretilen sahte videolar yayımlayarak terör örgütlerinin muhalefet ittifakını (Millet İttifakı) desteklediğini iddia etmesiyle zirveye ulaşmıştır. Bu suçlamanın genç seçmenler üzerindeki etkisini analiz etmek için anket katılımcılarına, “Bu iddia hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusunu yönelttik. Sonuçlar, hakikat sonrası (post-truth, post-olgu) siyasetin çarpıcı bir örneği olan bu tür bir propagandanın gençlerin muhalefet ittifakına ilişkin algılarını önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir.

\* Seçimlerden önce yapılan kamuoyu araştırmaları, (ana muhalefet partisi Cumhuriyet Halk Partisi’nden ayrılarak 2021 yılında Memleket Partisi’ni kuran siyasetçi) Muharrem İnce’nin hem iktidara hem de birleşik muhalefete “üçüncü yol” alternatifi sunan popülist, milliyetçi ve eğlence odaklı özellikler içeren kampanyası nedeniyle genç seçmenler arasında popüler olduğunu göstermiştir. Seçim sonuçları, seçimlerden kısa bir süre önce adaylıktan çekilmesine rağmen, bazı muhalif seçmenlerin muhalefetin ortak adayı Kılıçdaroğlu’ndan duydukları memnuniyetsizliği göstermek için yine de ona oy verdiğini gösterdi.

Katılımcıların toplam % 24'ü soruya "tamamen/çoğunlukla katılıyorum" yanıtını verirken, % 25'i "arada kaldım" demiştir. Dolayısıyla, ankete katılanların % 34'ü "tamamen/çoğunlukla katılmıyorum" ve % 17,5'i "bilmiyorum" cevabını verirken, Türkiye'deki gençlerin toplam % 49'u son seçimlerde olumsuz kampanya söyleminin etkisi altında kalmıştır. Anket sonuçları yaş ve cinsiyete göre önemli farklılıklar ortaya koymamıştır. Ancak eğitim seviyesi, iddiaya katılma eğiliminin daha güçlü bir belirleyicisi haline gelmektedir. Düşük eğitilmiş katılımcıların % 30,5'i iddiaya katıldıklarını belirtirken, genel katılım oranı % 25'tir.

Türkiye son on yıl, özellikle genç seçmenler için tasarlanmış seçim kampanyalarının yükselişine tanıklık etmiştir. Siyasetçiler ve siyasi partiler seçim bildirgelerinde gençlere yönelik daha detaylı politika önerilerine yer vermiş, genç seçmenlere ulaşmak için sosyal medyayı etkin bir şekilde kullanmış ve gençlerin parti liderleriyle bir araya gelerek sorunlarını ve endişelerini dile getirdikleri büyük etkinlikler düzenlemiştir. Ancak siyasi partilerin gençlere yönelik bu ilgisi parlamentoda gençlerin siyasi temsiline dönüşmemiştir ve 30 yaşın altında sadece 5 milletvekili bulunmaktadır. Ankette, katılımcılara gençleri hedef alan

## Başlıca çıkarımlar

Bu bölümde ilk olarak gençler arasındaki siyasi ilgi düzeyi ele alınmış ve Yunanistan ile birlikte Türkiye'deki gençlerin siyasete en fazla ilgi duyan gençler olduğu vurgulanmıştır. Kadın, daha yaşlı ve daha eğitilmiş olmak siyasi ilgiyle pozitif yönde ilişkilidir. Siyasi skalada gençlerin % 21'i kendini solda, % 31'i sağda, % 37'si ise ortada konumlandırmaktadır. Çoğunlukla ortada yer almak bölgede yaygın bir eğilim olmakla birlikte "cevap yok" kategorisi Türkiye'de en düşük seviyededir. Araştırmaya dahil edilen tüm ülkelerde gençler ulusal hükümetlere çok düşük düzeyde güven duymaktadır. Türkiye'de sadece % 26'lık bir kesim ulusal hükümete güven duyduğunu ifade ederken, bu oran diğer ülkeler arasında ikinci en yüksek seviyededir. Gençlerin AB'ye olan güveni ulusal hükümete olan güvenle yaklaşık aynı seviyededir ve ankete katılanların çoğu kendini Avrupalı hissetmemektedir. Ancak Türkiye'deki gençlerin çoğunluğu Türkiye'nin AB üyesi olmasını istemektedir. Türkiye'deki gençlerin sadece % 19'u gençlerin çıkarlarının ulusal siyasette temsil edildiğine inanmaktadır, ancak bu oranın bölgedeki en yüksek oran olduğunu belirtmek önemlidir. Diğer ülkelerle karşılaştırıldığında, Türkiye'deki gençler siyasi bir görev üstlenmeye daha isteklidir. Gençler işsizlik, yolsuzluk, göç ve kalifiye işgücünün ülkeyi terk etmesini önümüzdeki on yılda ülkenin karşı karşıya kalacağı en büyük sorunlar olarak tanımlamaktadır. Anket sonuçları ayrıca gençlerin 2023'teki son cumhurbaşkanlığı seçimlerinde muhalefeti destekleme eğilimlerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Son olarak, gençleri hedef alan özel seçim kampanyalarının başarısı hakkında olumlu ve olumsuz görüşlerin eşit dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

### **% 49** son seçimlerde olumsuz kampanya söyleminin etkisi altında kalan Türkiye'deki gençlerin oranı

bu özel seçim kampanyaları hakkındaki görüşlerini sorduk. Sonuçlar olumsuz ve olumlu görüşlerin neredeyse eşit bir dağılım gösterdiğini ortaya koymuştur. Katılımcıların % 26,5'i kampanyaları samimi bulmadıklarını ve % 13'ü bu kampanyalara şüpheyle yaklaştıklarını (kampanyalardan haberdar olduklarını ancak takip etmediklerini) belirtirken, % 23,4'ü kampanyaları beğendiklerini ve % 13,7'si gençlere özel kampanyaların kendilerini oy vermeye teşvik ettiğini belirtmiştir. Genç erkekler genç kadınlara kıyasla kampanyaları daha samimiyetsiz bulurken, genç kadınlar kampanyalara nispeten daha az ilgi göstermiştir. Gençlere yönelik bir kampanya fark etmeyen veya kampanyaları takip etmeyen toplam % 22 oranındaki genç erkeğe kıyasla, kadın katılımcıların % 29'u ya kampanyalardan habersizdir ya da haberdardır ama takip etmemeyi tercih etmiştir.

# 9. Demokrasiye yönelik tutumlar ve “öteki” algısı

Türkiye’deki demokratik gerileme süreci, Türkiye’nin halihazırda kırılğan olan demokratik yönetimini zayıflatmış ve demokratik hak ve özgürlüklerin kullanılmasını sınırlandırmıştır (bkz. Yılmaz, 2020). Dahası, siyasetçilerin kutuplaştırıcı söylemleri tarihsel, sosyokültürel, etnik ve dini ayrışmaları derinleştirmiş ve toplumu farklı kamlara bölmüştür (Erdoğan ve Uyan-Semerci, 2020). Bu nedenle, Türkiye’deki gençlerin demokratik olmayan politikaları ve kutuplaşmayı nasıl algıladıklarını ve demokratik yönetime ve barış içinde bir arada yaşamaya ne ölçüde değer verdiklerini anlamak önemlidir. Anketin hem ülkeler arası hem de Türkiye’ye özgü sorularından elde edilen bulgular, gençlerin genel olarak demokratik haklara değer verme eğiliminde olduklarını ve baskıcı politikalarından endişe duyduklarını, ancak “ötekilere” – farklı etnik, dini ve kültürel kimliklere sahip gruplara – karşı daha zayıf empati ve hoşgörüyü sahip olduklarını göstermektedir. Başlangıç olarak, gençlere “Demokrasi iyi bir yönetim biçimidir.” ifadesine ne kadar katılıp katılmadıkları sorulmuştur. “Tamamen” ve “çoğunlukla” katılanların oranı Kosova (% 77), Arnavutluk (% 72), Türkiye (% 65) ve Yunanistan’daki (% 62) gençler arasında en yüksektir.

Bu oranlar en düşük Sırbistan’da (% 36) görülürken, onu Bulgaristan (% 38), Bosna-Hersek (% 41), Hırvatistan (% 47), Romanya (% 50), Kuzey Makedonya (% 53) ve Karadağ (% 53) takip etmektedir. Türkiye’de “Demokrasi iyi bir yönetim şeklidir.” ifadesine “tamamen” ve “çoğunlukla” katılanların oranı % 65 olsa da, bu oranın yüzdeliklerin çok daha düşük olduğu diğer bazı ülkelere kıyasla daha yüksek olduğunu vurgulamak gerekir.

“Demokrasi iyi bir yönetim biçimidir.” ifadesine “tamamen” ve “çoğunlukla” katılanların oranı kadınlarda (% 66,6) genç erkeklere (% 62,6) kıyasla daha yüksektir. Çalışma aynı zamanda eğitim seviyesinin de demokrasiye ilişkin algıları etkilediğini göstermektedir. Yüksek eğitimlilerin % 44’ü demokrasinin iyi bir yönetim şekli olduğuna “tamamen” katılırken, bu oran orta eğitimlilerde % 31, düşük eğitimlilerde ise % 22,6’dır. “Bilmiyorum” cevabının düşük eğitimliler arasında % 14,2 iken orta eğitimlilerde % 4,5 ve yüksek eğitimlilerde % 2,7 olduğunu belirtmek de önemlidir.

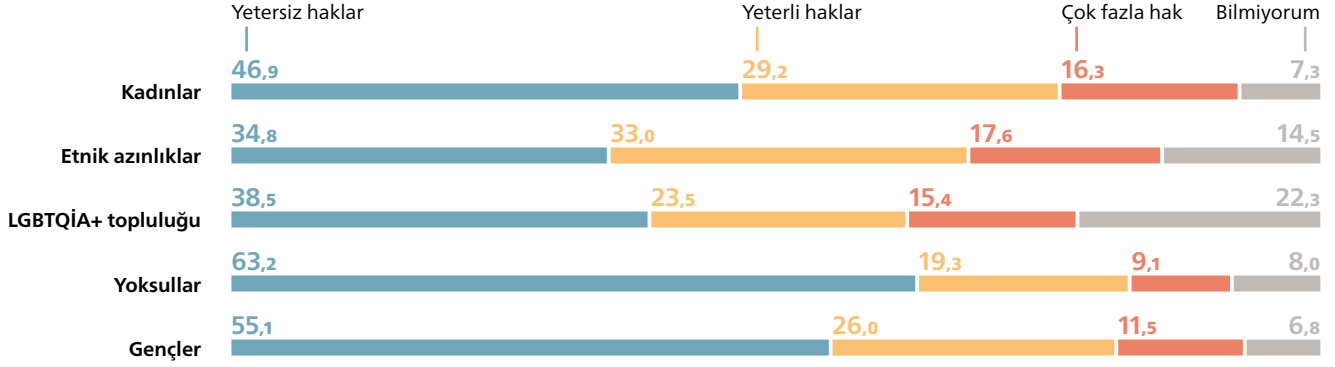
Türkiye’deki gençlere özel olarak sorulan sorular kapsamında, gençlerin siyasi hak ve özgürlükler konusundaki görüşlerini daha iyi anlamak için anket katılımcılarının sokaklarda protesto gösterileri düzenlenmesi konusunda ne düşündüklerini sorduk. Katılımcıların % 45 gibi büyük bir çoğunluğu “tamamen” ve “çoğunlukla” katıldıklarını belirtirken, % 18’i katılmadıklarını ifade etmiştir. Katılımcıların % 27,5’i ise ikisinin arasında kalmıştır. Eğitim seviyesi bu konudaki farklı görüşlerin en güçlü belirleyicisi olarak ortaya çıkmaktadır. Düşük eğitimli gençler sokak protestoları düzenlenmesine “çoğunlukla” katılmazken, yüksek eğitimli gençler daha fazla onay verme eğilimindedir. “Tamamen/çoğunlukla katılıyorum” cevabını veren yüksek eğitimlilerin toplam oranı % 47 iken, bu oran düşük eğitimliler için % 31,6’da kalmıştır.

Türkiye’de son on yılda pek çok kişi, sosyal medyada hükümete ve cumhurbaşkanına yönelik eleştiriler içeren paylaşımları nedeniyle ceza soruşturmalarıyla karşı karşıya kaldı. Anket katılımcılarına sosyal medyadaki siyasi paylaşımlar nedeniyle insanların adli kovuşturmayla maruz kalması konusunda ne düşündüklerini sorduk. Katılımcıların % 36,4’ü “tamamen” ve “çoğunlukla” katılmadığını belirtirken, % 25,6’sı “tamamen” ve “çoğunlukla” katıldığını, % 26’sı ise ne katıldığını ne de katılmadığını ifade etmiştir.



Şekil 20 Türkiye'deki gençlerin ötekileştirilmiş grupların haklarına ilişkin görüşleri (% olarak)

Lütfen size göre ülkenizde aşağıdaki grupların yetersiz, yeterli veya çok fazla hakka sahip olup olmadığını belirtiniz.



## Azınlıkların haklarına dair görüşler

Ankette katılımcılara ayrıca "Lütfen size göre ülkenizde aşağıdaki grupların yetersiz, yeterli veya çok fazla hakka sahip olup olmadığını belirtiniz." sorusu da yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin bulgular, gençlerin azınlık haklarına ilişkin algıları hakkında önemli bir gösterge olarak ortaya çıkmaktadır. Yoksullar ve gençler, "yeterli haklara sahip olmadıkları" düşünülen iki önemli gruptur (Türkiye'deki gençlerin % 63'ü yoksulların, % 55'i gençlerin yeterli haklara sahip olmadığını düşünmektedir). Bununla birlikte, Türkiye'deki anket katılımcıları kadınlar, etnik azınlıklar ve LGBTQIA+ topluluğunun da yeterli haklara sahip olmadığını kabul etmiştir (sırasıyla % 47, % 34,8 ve % 38,5).

Ne var ki bu kabul, bu gruplara daha fazla hak tanınmasına destek anlamına gelmemektedir. "Aynı cinsiyetten çiftler evlenme hakkına sahip olmalıdır." ifadesine katılmayan anket katılımcılarının toplam yüzdesi % 56 gibi oldukça yüksek bir orandır ve katılımcıların % 56'sı LGBTQIA+ kişilerin mahallelerine taşınması halinde kendilerini "çok kötü" veya "kötü" hissedeceklerini belirtmiştir. Farklı genç grupları arasında LGBTQIA+ kişilere karşı hoşgörüsüzlük konusunda geniş bir fikir birliği bulunması dikkat çekicidir. Cinsiyet, yaş ve eğitim, LGBTQIA+ kişiler hakkındaki olumsuz görüşlerin düzeyi üzerinde önemli bir rol oynamaktadır.

Terör örgütlerine destek vermekle suçlanan Kürt yanlısı Halkların Demokratik Partisi (HDP) hakkında açılan kapatma davası da gençlerin kendi grupları dışındaki gruplara yönelik demokratik hak ihlalleri hakkındaki görüşlerini anlamak açısından kritik bir olay olarak değerlendirilebilir. Anket sonuçları, Türkiye'deki gençlerin çoğunluğunun HDP'ye açılan kapatma davasını onayladığını ortaya koymuştur.



Ankete katılanların % 52'si kapatma davasına katıldığını belirtirken, sadece % 19'u katılmadığını ifade etmiştir. Son on yıl, birçok Kürt siyasetçinin tutuklanmasına, seçilmiş Kürt belediye başkanlarının yerine kayyum atanmasına (bkz. Bayer ve Kemahlioğlu, 2023) ve iktidar ittifakının Kürt siyasetinin temsilcilerine yönelik caydırıcı söylemlerine

## % 63 yoksulların yeterli haklara sahip olmadığını düşünen Türkiye'deki gençlerin oranı

tanıklık etmiştir. Siyasi bağlamın bu şekilde gençlerin HDP hakkında olumsuz tutumlar geliştirmesine yol açmış olması kuvvetle muhtemeldir. Diğer demokratik algı göstergelerine kıyasla eğitim seviyesi bu konuda ters yönde işlemektedir. Düşük eğitimlilerin % 22,8'i HDP'nin kapatılmasına tamamen katıldığını belirtirken, orta eğitimlilerin % 36,4'ü ve yüksek eğitimlilerin % 35,7'si katıldığını belirtmiştir. Katılımcıların toplam % 30'unun soruyu "arada kaldım" ve "bilmiyorum" şeklinde cevaplaması, siyasi gündemdeki kritik bir konuda kararsız kalan nispeten yüksek sayıda gencin varlığını ortaya koyması açısından önemlidir.

Önceki araştırmalar, Türkiye'deki gençlerin siyasi gündemdeki kritik konular hakkındaki görüşleri bakımından partizan kimlikler etrafında kutuplaştığını, yine de farklı partileri destekleyen kişilerle arkadaşlıklara değer verme eğiliminde olduklarını göstermektedir (Uzun ve Lüküslü, 2024). Ancak anket sonuçları bunun tam tersi bir eğilime işaret etmektedir. Katılımcıların % 50'sinden fazlası, soru kağıdında belirtilen her bir partinin "destekçileriyle yakın arkadaş olmak konusunda hiç rahat hissetmediklerini" belirtmiştir. En yüksek rahat-sızlık düzeyi % 62,4 ile Kürt yanlısı Yeşil Sol Parti (YSP) destekçileri için ölçülmüştür.

## Başlıca çıkarımlar

Sonuç olarak, anketteki hem ülkeler arası hem de Türkiye'ye özgü sorulardan elde edilen bulgular, gençlerin genel olarak demokratik haklara değer verme eğiliminde olduklarını ve baskıcı politikalarından endişe duyduklarını, ancak "ötekilere" – farklı etnik, dini ve kültürel kimliklere sahip gruplara – karşı daha zayıf empati ve hoşgörüye sahip olduklarını göstermektedir. Örneğin, ankete katılanların % 65'i "Demokrasi iyi bir yönetim şeklidir." ifadesine katılmakta ve çoğunluğu ülkedeki bazı grupların yeterli haklara sahip olmadığını kabul etmektedir. Ancak bu gruplardan bazılarına yönelik hoşgörülerini oldukça düşüktür. Çoğunluk LGBTQİA+ kişileri komşu olarak istememekte ve Kürt yanlısı Halkların Demokratik Partisi'ne (HDP) karşı açılan kapatma davasını onaylamaktadır.



## Sonuç

Araştırmanın temel bulguları, günümüz Türkiye gençliğinin sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasi eğilimlerini anlamak ve analiz etmek isteyen herkes için kritik bilgiler sunmaktadır. İlk olarak, önceki gençlik kuşaklarına kıyasla Türkiye'deki gençler artık daha kentli ve eğitilidir. Ankete katılanların yaklaşık % 70'i kentlerde yaşadığını belirtirken, % 73,8'i örgün eğitim almaktadır. Giderek daha kentli ve eğitilmiş hale gelen gençlerin, yeni siyasi tutum ve değer yönelimleri ortaya çıkarken, aynı zamanda ulusal ve yerel yönetimlerden yeni bir dizi sosyo-ekonomik ve siyasi talepte bulunma eğilimleri de artmaktadır. Araştırmaya katılan gençlerin çoğunluğu halen bekar olsa da, evli genç kadınların sayısı evli genç erkeklerin sayısını %10'dan fazla aşarak genç kadınların hayatlarının geleneksel aile normları tarafından daha fazla kısıtlandığını ortaya koymaktadır. Çarpıcı demografik eğilimler arasında gençlerin hane halkı bilgileri de yer almaktadır. Ankete katılanların sadece küçük bir azınlığı (yaklaşık % 7) yalnız yaşadığını belirtmiştir. Türkiye'deki gençlerin ailelerine olan ekonomik bağımlılığı, öğrenci yurtlarının sayısının artırılması veya gençlere sübvansiyonlu konut sağlanması gibi daha etkili sosyal politikalar yoluyla çözümlenmelidir.

Çalışmaya dahil edilen birçok ülkede ortak bir eğilim olan eğitim kalitesinden memnuniyetsizlik, Türkiye'nin gençleri arasında da yaygındır. Genel olarak, yüksek eğitimliler eğitim sistemi hakkında en eleştirel ve şüpheci olanlar olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak Türkiye için istisnai bir sonuç, eğitimde yolsuzluk algısının diğer ülkelere kıyasla düşük olmasıdır. Eğitimin kalitesiyle ilgili tespit edilen sorunlara rağmen, Türkiye'deki merkezi sınav sistemleri – hem lise hem üniversite girişleri için – gençler arasında eğitime erişim konusunda bir adalet algısı yaratıyor görünmektedir.

Türkiye'deki gençlerin psikolojik esenliğine ilişkin sonuçlar bir şekilde endişe vericidir. Türkiye'deki gençler en düşük yaşam memnuniyeti düzeyine sahiptir, on yıl sonraki kişisel gelecekleri hakkında en kötümser olanlardır ve aynı zamanda ülkelerinin on yıl sonraki geleceği hakkında çok olumsuz düşüncelere sahiptirler (Yunanistan'daki gençlere benzer şekilde). İşsizlik ve toplumdaki eşitsizlikler Türkiye'deki gençler için başlıca endişe kaynakları olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, iklim sorunları özellikle en genç yaş grubu ve kadınlar için endişe verici olarak algılanırken genç kadınlar toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık ve şiddet konusunda da büyük endişe duymaktadır. Genç kadınların, genç erkeklere kıyasla bireysel veya ülke genelindeki her (potansiyel) sorun hakkında daha kaygılı olduğunu belirtmek gerekir. Sonuç olarak, siyasi otoriteler Türkiye'deki gençlerin psikolojik dayanıklılığını artırmayı amaçlayan sosyal politikalara öncelik vermelidir.

Türkiye'deki gençlerin artan korku ve endişeleri, "ülkeden göçü/çıkışı" en uygun seçeneklerden biri olarak görmelerine yol açmaktadır. Önceki araştırmaların da (SODEV, 2020; KAS, 2023) teyit ettiği gibi; Türkiye, gençler arasında göç etme arzusunun en güçlü olduğu (Kuzey Makedonya ve Arnavutluk'tan sonra) üçüncü ülke olarak ortaya çıkmaktadır.



Gençlerin iş bulmak için en önemli faktör olarak “güçlü kişilerle bağlantıları” gördükleri bir bağlamda bu durum şaşırtıcı değildir. Bununla ilişkili olarak, katılımcılar yaşam standardından memnuniyetsizliği ve daha yüksek maaş beklentilerini göç etme arzusunun arkasındaki başlıca nedenler olarak vurgulamaktadır.

“Çıkış” en uygun seçenek olarak görünse de Türkiye’deki gençlerin (Yunanistan’daki gençlerle birlikte) bölgedeki akranlarına kıyasla siyasetle daha ilgili olduğunun altını çizmek gerekir. Benzer şekilde, “Siyasi bir görev almak ister miydiniz?” sorusuna verilen yanıtlar da Güneydoğu Avrupa bölgesindeki gençlerin önemli bir kısmının bu soruya olumsuz yanıt verdiğini göstermektedir. Türkiye, bu soruya “evet” yanıtını veren gençlerin oranının en yüksek olduğu ülkedir (% 42). Türkiye’deki gençlerin siyasete olan yüksek ilgisi ile birlikte düşünüldüğünde, Türkiye’deki gençlerin bölgedeki akranlarına kıyasla siyasetle daha çok meşgul oldukları sonucuna varılabilir.

Türkiye’deki gençler yurtdışında yaşamak istemektedir, ancak ülkedeki mültecilerle ilgili güçlü olumsuz görüşlere sahiptirler. “Çok fazla mülteci” gençlerin en büyük korku ve endişesi olarak ortaya çıkarken, ankete katılanlar aynı zamanda göçü önümüzdeki on yılda ülkenin karşılaştacağı en büyük sorunlardan biri olarak ifade ediyor. Uzun süreli ve şiddetli ekonomik kriz, yetişkinliğe geçişi her zamankinden daha zorlu hale getirmiştir. Bu koşullar altında gençler, işsizliğin ve eşitsizliklerin kaynağı olarak ülkedeki mültecileri günah keçisi ilan etme eğilimindedir. Mülteci karşıtı duygulara paralel olarak, ankete katılanlar arasında milliyetçi tutumlar da güçlüdür. Gençlerin çoğunluğu ülkedeki “gerçek yerli nüfusa” öncelik verme eğilimindedir.

Türkiye’nin AB üyeliği süreci karmaşık ve gerilimlerle dolu bir seyir izlemiştir. Ankete katılanlar kendilerini güçlü bir şekilde Avrupalı olarak tanımlamıyor gibi görünse de (gençlerin sadece %17,7’si kendilerini çoğunlukla ve tamamen Avrupalı hissettiklerini belirtmiştir), Türkiye’deki gençler AB’ye yine de yüksek düzeyde güven beslemekte ve Türkiye’nin AB üyesi olması için güçlü bir istek duymaktadır.

Anketin hem ülkeler arası hem de Türkiye’ye özgü sorularından elde edilen bulgular, Türkiye’deki gençlerin demokratik haklara değer verme eğiliminde olduklarını ve baskıcı politikalarından endişe duyduklarını, ancak “ötekilere” – farklı etnik, dini ve cinsel kimliklerine sahip gruplara – karşı daha zayıf empati ve hoşgörüyü sahip olduklarını göstermektedir. Örneğin, LGBTQİA+ kişilere karşı hoşgörüsüzlük konusunda geniş bir mutabakat olduğunu belirtmek önemlidir. Cinsiyet, yaş grubu ve eğitim seviyesine bakılmaksızın, anket katılımcılarının çoğunluğu LGBTQİA+ topluluğu hakkında olumsuz görüşlere sahiptir.

# Referanslar

- Aydın-Düzgüt, S.; Tocci, N. (2015): Turkey and the European Union. Londra ve New York: Palgrave Macmillan
- Bayer, R.; Kemahloğlu, Ö. (2023): Democratic Backsliding, Conflict, and Partisan Mobilisation of Ethnic Groups: Local Government Control and Electoral Participation in Türkiye. *South European Society and Politics*, 28(1), 19–4  
→ [doi.org/10.1080/13608746.2023.2255017](https://doi.org/10.1080/13608746.2023.2255017)
- Çelik, K.; Lüküslü, G. D. (2018): Unemployment as a chronic problem facing young people in Türkiye. *Research and Policy on Türkiye*, 3(2), 155–172
- Danış, D. (ed.) (2024): Gitmek ve Dönmek Arasında: Türkiye’de Yeni Nesil Beyin Göçü. Ankara, Nika Yayınevi
- Demiralp, S. (2024): Will Türkiye Remain Committed to Economic Reform? Project Syndicate  
→ [project-syndicate.org/commentary/will-Türkiye-erdogan-continue-to-pursue-orthodox-economic-policies-by-selva-demiralp-2024-02](https://project-syndicate.org/commentary/will-Türkiye-erdogan-continue-to-pursue-orthodox-economic-policies-by-selva-demiralp-2024-02)
- Erdoğan, E.; Uyan Semerci, P. (2020): Türkiye’de Kutuplaşmanın Boyutları  
→ [turkuazlab.org/wp-content/uploads/2020/12/Turkiyede-Kutuplasmanin-Boyutlari-2020-Arastirmasi.pdf](https://turkuazlab.org/wp-content/uploads/2020/12/Turkiyede-Kutuplasmanin-Boyutlari-2020-Arastirmasi.pdf)
- Esen, B.; Gumuscu, S.; Yavuzylmaz, H. (2024): Competitive yet unfair: May 2023 elections and authoritarian resilience in Türkiye. *South European Society and Politics*, 1–29  
→ [doi.org/10.1080/13608746.2024.2327778](https://doi.org/10.1080/13608746.2024.2327778)
- German Marshall Fund (GMF) (2022): Turkish Perceptions of the European Union 2022. The German Marshall Fund (GMF) of the United States  
→ [gmfus.org/sites/default/files/2022-04/Turkish%20Perceptions%20of%20the%20EU%202022%20English.pdf](https://gmfus.org/sites/default/files/2022-04/Turkish%20Perceptions%20of%20the%20EU%202022%20English.pdf)
- Kaya, A. (2023): The World’s Leading Refugee Host, Turkey Has a Complex Migration History. *Migration Information Source*, Kasım  
→ [migrationpolicy.org/article/turkey-migration-history](https://migrationpolicy.org/article/turkey-migration-history)
- Kandiyoti, D. (2016): Locating the politics of gender: Patriarchy, neo-Liberal governance and violence in Türkiye. *Research and Policy on Türkiye*, 1(2), 103–118  
→ [doi.org/10.1080/23760818.2016.1201242](https://doi.org/10.1080/23760818.2016.1201242)
- Konrad Adenauer Stiftung (2023): Türkiye Gençlik Araştırması 2023. Ankara: Konrad Adenauer Stiftung Türkiye Temsilciliği.  
→ [kas.de/documents/283907/24685727/T%C3%BC-rkiye+Gen%C3%A7lik+A-ra%C5%9Ft%C4%B1rmas%C4%B1+2023.pdf/8cc42a63-e829-0057-15a5-b03f36ed9a32?version=1.1&t=1685717349843](https://kas.de/documents/283907/24685727/T%C3%BC-rkiye+Gen%C3%A7lik+A-ra%C5%9Ft%C4%B1rmas%C4%B1+2023.pdf/8cc42a63-e829-0057-15a5-b03f36ed9a32?version=1.1&t=1685717349843)
- Lüküslü, D. (2018): Creating a pious generation: Youth and education policies of the AKP in Turkey. *İçinde: Exit from Democracy* (s. 169–182). Routledge
- Lüküslü, D. (2024): The Desire of Young People to Live Abroad: An Analysis of Recent Surveys on Youth in Turkey, IPC-Mercator Analysis, Mart  
→ [ipc.sabanciuniv.edu/Content/Images/CKeditorImages/20240329-10033520.pdf](https://ipc.sabanciuniv.edu/Content/Images/CKeditorImages/20240329-10033520.pdf)
- Lüküslü, D.; Çelik, K. (2022): Gendering the NEET category: young NEET women in Turkey. *Turkish Studies*, 23(2), 200–222
- Müftüler-Bac, M. (1998): The never-ending story: Turkey and the European Union. *Middle Eastern Studies*, 34(4), 240–258
- Sirman, N. (2013): The making of familial citizenship in Turkey 1. *İçinde: Citizenship in a global world* (s. 147–172). Routledge
- SODEV (Sosyal Demokrasi Vakfı) (2020): Türkiye’nin Gençliği Araştırması. Raporu  
→ [sodev.org.tr/wp-content/uploads/2020/05/arastirma.pdf](https://sodev.org.tr/wp-content/uploads/2020/05/arastirma.pdf)

TÜİK (2023): International Migration Statistics,  
Türkiye İstatistik Kurumu  
→ [data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=International-Migration-Statistics2022-49457](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=International-Migration-Statistics2022-49457)

TÜİK (2022): Youth in Statistics, 2022  
→ [data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Youth-in-Statistics-2022-49670](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Youth-in-Statistics-2022-49670)

UNHCR (2024): Türkiye Factsheet, UNHCR, Şubat  
→ [unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2024/04/Bi-annual-fact-sheet-2024-02\\_Turkiye\\_FINAL\\_25March-TUR.pdf](https://unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2024/04/Bi-annual-fact-sheet-2024-02_Turkiye_FINAL_25March-TUR.pdf)

Uzun, B.; Lüküslü, D. (2024): Polarisation and youth in Turkey: young people as gatekeepers or challengers of polarisation? *South European Society and Politics*, 1–23  
→ [doi.org/10.1080/13608746.2024.2327794](https://doi.org/10.1080/13608746.2024.2327794)

Yazıcı, B. (2012): The Return to the Family: Welfare, State, and Politics of the Family in Turkey. *Anthropological Quarterly*, 85(1), 103–140  
→ [jstor.org/stable/41427090](https://www.jstor.org/stable/41427090)

Yılmaz, Z. (2020): Erdoğan's Presidential Regime and Strategic Legalism: Turkish Democracy in the Twilight Zone. *Southeast European and Black Sea Studies*, 20(2), 265–287

Yurttagüler, L. (2014): Gençlerin özerkliği var mı? Özerklik ve Özgürlükler Açısından Türkiye'de Gençlik Politikaları, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi, s. 11–36

# Şekiller

- 11 **Şekil 1** Türkiye'deki gençlerin cinsiyete göre mevcut eğitim durumu (% olarak)
- 11 **Şekil 2** Türkiye'deki gençlerin cinsiyete göre mevcut ilişki durumu (% olarak)
- 11 **Şekil 3** Türkiye'deki gençlerin eğitim düzeyleri ve ikamet yerleri (% olarak)
- 14 **Şekil 4** Türkiye'deki gençlerin eğitim kalitesinden memnuniyeti (% olarak)
- 15 **Şekil 5** Türkiye'deki enstitülerde/üniversitelerde notların ve sınavların bazen 'satın alındığı' şüphesine ilişkin Türk gençlerinin görüşleri (% olarak)
- 17 **Şekil 6** Türkiye'deki gençlerin iş bulmak için önemli faktörlere ilişkin görüşleri (% olarak)
- 17 **Şekil 7** Türkiye'deki gençlerin altı aydan uzun bir süre için başka bir ülkeye taşınma arzusu (% olarak)
- 18 **Şekil 8** Türkiye'deki gençler için başka bir ülkeye taşınmanın temel nedenleri (% olarak)
- 20 **Şekil 9** Türkiye'deki gençler arasında eş seçiminde önemli faktörler (% olarak)
- 21 **Şekil 10** Türkiye'deki gençler arasında yaşam memnuniyeti (eğitim düzeyine göre, 1-10 arası bir ölçekte, % olarak)
- 22 **Şekil 11** Türkiye'deki gençlerin on yıl sonraki kişisel geleceklerine ilişkin görüşleri (% olarak)
- 22 **Şekil 12** Türkiye'nin gençlerinin Türk toplumunun geleceğine ilişkin görüşleri (% olarak)
- 24 **Şekil 13** Türkiye'deki gençlerin 'önemli' ve 'çok önemli' bulduğu konular (% olarak)
- 25 **Şekil 14** Türkiye'nin gençleri arasında milliyetçi tutumlar (% olarak)
- 26 **Şekil 15** Türkiye'deki gençler arasında korku ve endişeler (% olarak)
- 28 **Şekil 16** Türkiye'deki gençlerin siyasete ilgisi (% olarak)
- 29 **Şekil 17** Türkiye gençliğinin sol-sağ ölçeğinde siyasi görüşlerine ilişkin öz değerlendirmesi (% olarak)
- 30 **Şekil 18** Türkiye gençliğinin siyasi bir görev üstlenme isteği (% olarak)
- 32 **Şekil 19** Gençlere göre Türkiye'nin önümüzdeki on yılda karşılaşılabileceği en büyük sorunlar (% olarak)
- 36 **Şekil 20** Türkiye'deki gençlerin ötekileştirilmiş grupların haklarına ilişkin görüşleri (% olarak)

# Yazarlar hakkında

## Demek Lüküslü,

Yeditepe Üniversitesinde Sosyoloji Profesörü ve 2023–2024 Mercator İstanbul Politikalar Merkezi Araştırmacısıdır. Sosyoloji Doktorasını 2005 yılında Paris, Fransa'daki Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales'den (EHESS) almıştır. PARTISPACE (Horizon2020 2015–2018), PARTIBRIDGES (Erasmus+ 2019–2021) ve OUYE (Erasmus+ 2021–2023) gibi AB tarafından finanse edilen projelerden gençlik çalışmaları, toplumsal hareketler, gündelik yaşam sosyolojisi ve toplumsal cinsiyet çalışmalarına odaklanan nitel araştırmalar konusunda uzmanlığa sahiptir. Batsleer ve Rowley ile birlikte hazırladığı *Young People, Radical Democracy and Community Development*'in (Policy Press, 2022) yanı sıra çeşitli kitap bölümleri ve *Journal of Youth Studies*, *Young, Youth & Society*, *South European Society and Politics*, *New Perspectives on Turkey* ve *Turkish Studies* dergilerinde makaleler yayımlamıştır. Ayrıca kapsamlı Türkçe yayınları da bulunmaktadır: *Türkiye'de "Gençlik Miti": 1980 Sonrası Türkiye Gençliği* (İletişim Yayınları, 2009); *Türkiye'nin 68'i: Bir Kuşağın Sosyolojik Analizi* (İletişim Yayınları, 2009).

## Begüm Uzun,

İstanbul MEF Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde Yardımcı Doçent olarak görev yapmaktadır. Toronto Üniversitesinden Siyaset Bilimi alanında Felsefe Doktorası (PhD) derecesi almıştır. Bundan önce, Marmara Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesinde Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler alanında lisans ve yüksek lisans derecelerini tamamlamıştır. Dr. Uzun'un araştırma alanları arasında gençlerin siyasal katılımı, devlet-toplum ilişkileri, toplumsal hareketler ve Türkiye siyaseti yer almaktadır. *Feminist Studies* dergisinde, öğrenci siyaseti üzerine bir derleme eserde (*Student Politics and Protest: International Perspectives*) ve son olarak *South European Society and Politics* dergisinde yayınları bulunan Dr. Uzun, gençler üzerine eleştirel ve adalet odaklı araştırma (ve eylem) konusunda uzmanlaşmış bir sivil toplum örgütü olan İstanbul Gençlik Araştırmaları Merkezi'nin koordinatörlerinden biridir.







## Künye

### Yayımlayan & Basan

Friedrich-Ebert-Stiftung Türkiye Temsilciliği  
Cihannüma Mah. Mehmet Ali  
Bey Sk. Kumcuoğlu Apt. No: 12/5  
Beşiktaş-İstanbul

### İçerik Sorumlusu

Tina Blohm, Direktör FES Türkiye Temsilciliği  
İstanbul Bürosu  
Tel: +90 212 310 82 37  
Ankara İrtibat Bürosu  
Tel: +90 312 441 85 96

### 2024 Türkiye Gençlik Araştırması

Proje Koordinatörü: İlke Gökdemir  
Çeviri: Cem Öztürk

### 2024 Gençlik Araştırması Dizisi

*FES Geleceğin Demokrasisi – Viyana*  
Direktör: Johanna Lutz  
Baş Araştırmacı: Elena Avramovska  
Yayın Koordinatörü ve  
Avrupa İletişim: Margarete Lengger  
Proje Yönetimi: Krisztina Stefán  
*FES Güneydoğu Avrupa – Saraybosna*  
Proje Yönetimi: Saša Vasić  
Güneydoğu Avrupa İletişim:  
Ema Džejna Smolo-Zukan

### Talep / İletişim

contact.TR@fes.de

### Tasarım

René Andritsch & Heidrun Kogler

### Dizgi

4S Design

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) tarafından yayımlanan hiçbir materyalin ticari kullanımına FES'in yazılı onayı olmaksızın izin verilmez. Bu yayında ifade edilen görüşler Friedrich-Ebert-Stiftung'un veya yazarların çalıştığı kurumların görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

© 2024



**Kodu tara ve  
çevrimiçi oku:**

